

IURIDICA PRIMA

Institute for Legal – Economic Research and Education
Институт за правно-економски истражувања и едукација
Ј У Р И Д И К А П Р И М А

4-та Меѓународна научна конференција
ОХРИДСКА ШКОЛА НА ПРАВОТО - 2018

Тема:

*„Реформи во правото: Чекор поблиску до владеењето
на правото“*

4-th International Scientific Conference
OHRID SCHOOL OF LAW - 2018

Topic:

„Reforms in the Law: Step Forward to the Rule of Law“

КНИГА НА АПСТРАКТИ BOOK OF ABSTRACTS

10-13 Мај Охрид 2018
10-13 May Ohrid 2018

Институт за правно-економски истражувања и едукација
ЈУРИДИКА ПРИМА

Главен и одговорен уредник: д-р Ангел Ристов

Меѓународен уредувачки одбор:

1. Д-р д-р Иван Русчев, Правен факултет Универзитет „Св. Климент Охридски“ Софија, Република Бугарија;
2. Д-р Михаил Малчев, Правен факултет, Универзитет „Св. Климент Охридски“ Софија, Република Бугарија;
3. Д-р Барбара Новак, Правен факултет, Универзитет во Љубљана, Република Словенија;
4. Д-р Илија Вукчевиќ, Правен факултет, Универзитет Доња Горица, Подгорица, Република Црна Гора;
5. Д-р Драгиња Вуксановиќ, Правен факултет, Универзитет во Подгорица, Република Црна Гора;
6. Д-р Ненад Тешиќ, Правен факултет Универзитет во Белград, Република Србија;
7. Д-р Новак Крстиќ, Правен факултет Универзитет во Ниш, Република Србија;
8. Д-р Весна Симовиќ Звицер, Правен факултет, Универзитет во Подгорица, Република Црна Гора;
9. Д-р Марко Беванда, Правен факултет Универзитет Мостар, Република Босна и Херцеговина;
10. Д-р Раденко Јотановиќ, Правен факултет Универзитет во Бања Лука, Република Македонија, Република Српска, Босна и Херцеговина;
11. Д-р Сања Гонцета, Колеџ на применети науки Лавослав Ружички, Република Хрватска;
12. Д-р Лидија Шимуновиќ, Правен факултет, Универзитет во Осиек, Република Хрватска;
13. Д-р Лазар Јовевски, Правен факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил Методиј“ Скопје, Република Македонија;
14. М-р Илија Манасиев, Правен факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје, Република Македонија;
15. М-р Душан Босиљанов, Правен факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје, Република Македонија.

Institute for Legal – Economic Research and Education
IURIDICA PRIMA

Editor –in-chief: Angel Ristov, PhD

International Editorial Board:

1. PhD, Ivan Rushev, Faculty of Law, University “St. Kliment Ohridski” Sofia, Republic of Bulgaria;
2. Phd, Mihail Malchev, Faculty of Law, University “St. Kliment Ohridski” Sofia, Republic of Bulgaria;
3. PhD, Barbara Novak, Faculty of Law, University in Ljubljana, Republic of Slovenia;
4. PhD, Draginja Vuksanović, Faculty of Law, University in Podgorica, Republic of Monte Negro;
5. PhD, Ilija Vukčević, Faculty of Law, University, Donja Gorica, Podgorica, Republic of Monte Negro;
6. PhD, Nenad Tešić, Faculty of Law, University in Belgrade, Republic of Serbia;
7. PhD, Novak Krstić, Faculty of Law, University in Nis, Republic of Serbia;
8. PhD, Vesna Simovic Zvicer, Faculty of Law, University in Podgorica, Republic of Monte Negro;
9. PhD, Marko Bevanda, Faculty of Law, University in Mostar, Republic of Bosnia and Hercegovina;
10. PhD, Radenko Jotanović, Faculty of Law, University in Banja Luka, Republic of Srpska, Bosnia and Hercegovina;
11. PhD, Sanja Gongeta, Republic of Croatia, College of Applied Sciences Lavoslav Ružički in Vukovar, Republic of Croatia;
12. PhD, Lidija Šimunović, Faculty of Law, University in Osijek, Republic of Croatia;
13. PhD, Lazar Jovevski, Faculty of Law “Iustinianus Primus” University “Ss. Cyril and Methodius” Skopje, Republic of Macedonia;
14. LLM, Ilija Manasiev, Faculty of Law “Iustinianus Primus” University “Ss. Cyril and Methodius” Skopje, Republic of Macedonia;
15. LLM, Dushan Bosiljanov, Faculty of Law “Iustinianus Primus” University “Ss. Cyril and Methodius” Skopje, Republic of Macedonia.

Vesna Pendovska, PhD

Full Professor, Faculty of Law “Iustinianus Primus”

University “Ss. Cyril and Methodius”, Republic of Macedonia

Aleksandra Maksimovska, PhD

Full Professor, Faculty of Law “Iustinianus Primus”

University “Ss. Cyril and Methodius”, Republic of Macedonia

Elena Neshovska Kjosev, PhD

Assistant Professor, Faculty of Law “Iustinianus Primus”

University “Ss. Cyril and Methodius”, Republic of Macedonia

SOME TAX ASPECTS OF DIGITAL (VIRTUAL) CURRENCIES

Abstract: One that began as a game in the online environment in the beginnings of the new millennium, soon expanded to a virtual economy where virtual items and currencies are being exchanged for real money. It is estimated that the total value of these virtual transactions is approximately USD 3 billion per year, would be subject to taxes in the non-virtual world, but escape taxation due to their virtual nature. Due to their transnational and largely decentralized nature, digital or virtual currencies raise a number of difficult legal questions. The one especially interesting for this paper is whether the trade in virtual items and currencies may have real tax implications. Some tax scholars describe the current situation of trade in virtual currencies as “vagueness in practice”, meaning that it is assumed that tax law should be applied but it is not clear when and how. The purpose of this paper is to offer analyses of some tax aspects directly influenced by virtual trade, focusing on the personal income tax on incomes derived from virtual trade and VAT on transactions in virtual items and currencies.

There are three main types of activities involving virtual currencies that may be relevant for income tax purposes: (1) creation of virtual currency (through mining or completion of quests); (2) possession of virtual currency that appreciates in value; and (3) exchanges (taking into account three different situations: 1. buying virtual items and currencies with real money – for example sales of bitcoins for Euros or dollars; 2. buying real goods or services with virtual currencies – for example a shop accepting payments in bitcoins, and 3. buying virtual items and currencies with virtual currencies – for example a Second life shop accepting payments in Linden Dollars). Tax literature gives a strong argument against taxation of virtual income, but clearly supports the idea that any real income raising from virtual exchanges should generally be subject to tax since it is line with the basic taxation principles, such as the principle of equity (increased ability

to pay is taxed), administrative convenience (taxation is deferred until the taxpayer has the means to pay the tax) and neutrality (taxpayers are not “forced” to monetize their assets).

On the other hand, when it comes to consumption taxation on virtual transactions, according to the EU Communication on Electronic Commerce and Indirect Taxation and the rules applicable since 1st of January 2015, exchanges of virtual items and currencies are considered to be electronically supplied services since they involve transfers of data that occur via the Internet with minimum human intervention. These supplies are taxed (i.e. not exempt) and subject to the standard rate. Under the place-of-supply rules, all supplies of electronic services will follow the destination principle and suppliers will be required to identify and verify the customer’s location in order to apply the correct VAT rate.

As the legal status of the virtual currencies and their treatment for tax purposes vary worldwide, tax authorities have to do a lot as the range of potential income-generating situations is broad (there are bitcoin miners who treat their currency as stock in trade, hobby players who sell virtual items once in a while, users who cultivated their hobby into a business venture and professional entrepreneurs who accept virtual currency as a means of payment), since the virtual economy is becoming a serious threat to tax compliance and endangers the collection of tax revenues.

Key words: virtual trade, virtual currencies, virtual transactions, taxation, personal income tax, value added tax.

Проф. д-р Борче Давитковски

Редовен професор, Правен факултет „Јустинијан Први“

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“

Проф. д-р Ивана Шумановска Спасовска

Вонреден професор, Правен факултет „Јустинијан Први“

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“

М-р Константин Битраков

Програмски асистент во Центарот на Мрежата на правни факултети на Југоисточна Европа и докторанд на Правниот факултет во Белград

НЕЗАВИСНИТЕ ТЕЛА КАКО МОДЕЛ НА ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЈАВНАТА УПРАВА

Абстракт: Денес живееме во време кога бројот на регулаторни тела или независни агенции или т.н. парадржавни органи постојано расте и зема сè поголем замав како дел од системот на управување во една држава. Конкретно во Република Македонија во периодот од 2002 година со законодавството се етаблираа околу 24 независни органи што сведочи дека ова не само што е актуелна тема за истражување и пишување туку и дека навистина постои потреба од продлабочено проучување за целта на основање на овие органи. Едноставно дали нивното етаблирање во правниот систем претставува потреба или мода. Оттука, предмет на истражување на овој труд се причините или факторите кои придонесуваат на формирање на независните органи, нивната положба во системот на организација на власта и разграничувањето помеѓу независните државни органи, регулаторните тела и самостојните органи на државна управа. Имајќи го предвид фактот дека преку формирање на овие органи се остварува нов начин на извршување на јавни овластувања, се поставува и прашањето дали тие не се и нов модел на организација на јавната управа. Модел кој овозможува децентрализација на одредени надлежности за кои досега се грижела државната управа, а за кои сега станува само контролор над извршувањето. Сето тоа со цел да се овозможи поефикасно, поквалитено и деполитизирано извршување на услугите од јавен интерес. Следствено на наведеното, предмет на истражување во трудот беа и компаративните искуства во поглед на уредувањето и функционирање на овие органи, како и еволутивниот развој на независните тела. Една од целите на истражувањето се и бројот, видот и разграничувањето помеѓу самостојните органи во Република Македонија. За

остварување на поставената цел во трудот беа користени позитивно-правниот, историскиот, компаративниот и емпирискиот метод.

Клучни зборови: независни органи, регулаторни тела, агенции, јавна управа, поделба на власта.

Borche Davitkovski, PhD

Full Professor at the Faculty of Law “Iustinianus Primus”, Ss. Cyril and Methodius University in Skopje

Ivana Shumanovska Spasovska, PhD

Associate Professor at the Faculty of Law “Iustinianus Primus”, Ss. Cyril and Methodius University in Skopje

Konstantin Bitrakov, LL.M.

Programme Assistant at the Centre for SEELS and a PhD Candidate at the Faculty of Law in Belgrade

THE INDEPENDENT BODIES AS A MODEL FOR THE ORGANIZATION OF THE PUBLIC ADMINISTRATION

Abstract: There is no dispute that the number of regulatory and/or independent agencies is nowadays constantly rising, i.e. the para-state authorities are expanding and undertaking a more significant position in the states' administrative system. The fact that the Republic of Macedonia established 24 of those authorities in 2002 makes it vivid that it is not only interesting to research the topic, but also necessary. In other words, analyses are more than essential bearing in mind that this is the only way to find out what the aim when founding such an authority is; leading furthermore to a conclusion whether they are crucial and significant for the system or not. To put it simply, the researches should illuminate whether the formation of these authorities is a necessity or a modern trend with no significant justification. Thus, the focus of the article at hand is clear. It will firstly refer to the

reasons, i.e. the factors which lead to the independent authorities' establishing, after which their position and role in the system of powers shall be narrowed down and determined. Furthermore, what also has to be borne in mind – and covered as a dilemma in the article – is that these bodies are setting the trance for the new methods of public powers execution, wherefore it can justifiably be discussed whether they are part of the public administration with the sole reason that they are a new model. As such (model) they have the strength that they enable decentralization of certain governmental duties, i.e. the traditional administration which enforced them so far is now only a supervisor. This way they enhance the effectiveness, the quality and the de-politization when it comes to public services. Last but not least, in order for the article to be complete, the comparative experiences are also included, which means that we examine the functioning and the structure of this type of authorities in other countries as well. Having the aforesaid in mind, it can be summarized that the objective of the article is to draw the border line between the traditional (independent) administrative authorities and the independent authorities which are not labelled as administrative. The methods used are the analytical, the historical and comparative one, as well as the empirical one.

Key words: independent authorities, regulatory authorities and bodies, agencies, public administration, separation of powers

Prof. Ekaterina Mateeva Dr. Habil
Full Professor, Faculty of Law
University "St. Clement Ochridski" Sofia

THE REFORM IN THE BULGARIAN NOTARY LAW – A STEP FORWARD TO THE RULE OF LAW

Abstract: This article explores the essential features of the reform in Bulgarian Notary law introduced by **The Notaries and Notarial Practice Act** (adopted by Bulgarian Parliament and promulgated in State Gazette, No. 104 of 6th December 1996). The study focuses on its impact upon the rule of law in the Bulgarian legal system. This new legislation is aimed at introducing the status of the classical '*Latin type*' notary as an independent legal professional. The notary is entitled by the State with certain non-contentious judicial functions, such as authentication of transactions on real rights of ownership over real estates, wills, attestations, certification of private documents etc. Special attention is being paid to the basic legal principles governing the organisation of notarial practice in Bulgaria as well. Among them worth mentioning are the following principles - independence and legality; the principle of impartiality; the principle of the limited area (region/district) of practice; the principle of constant availability of notarial services and the principle of confidentiality.

Key words: Latin type notary, notaries' functions, authentic act, probative force of notarial deeds, Notary Chamber, rule of law

Проф.д-р Тодор Каламатиев
Редовен професор, Правен факултет “Јустинијан Први”, Универзитет
“Св.Кирил и Методиј” Скопје
Д-р Александар Ристовски
Доцент, Правен факултет “Јустинијан Први”, Универзитет
“Св.Кирил и Методиј” Скопје, Македонија

ЗАШТИТА НА РАБОТНИЦИТЕ ВО СЛУЧАЈ НА ОТКАЗ ОД ДЕЛОВНИ ПРИЧИНИ И КОЛЕКТИВНИ ОТПУШТАЊА (СОСТОЈБИ И ПЕРСПЕКТИВИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ТРУДОВО-ПРАВЕН СИСТЕМ)

Анстракт: Во услови на променливи економски околности, глобален стремеж за поголема конкурентност на работодавачите и зачестени притисоци за флексибилизација на пазарите на труд, работниците се соочуваат со сериозни предизвици за заштита на нивното вработување од отказ поради деловни причини и колективни отпуштања. Авторите, во трудот даваат осврт кон правниот режим, постоечките состојби, трендовите и развојот на индивидуалните и колективните отпуштања поради деловни причини во рамките на македонскиот трудово-правен систем.

Отказот на договорот за вработување поради деловни причини се анализира низ призмата на управувачките прерогативи на работодавачот (т.е. степенот на судската контрола врз законитоста на одлуките за отказ), непосредниот повод кој води до престанок на работниот однос, потенцијалните можности за продолжување на работниот однос и слично.

Колективните отпуштања, како подвид на откази поради деловни причини, пред сè, се анализираат низ призмата на нивната не(усогласеност) со трудовото право на ЕУ. Во таа насока, авторите се осврнуваат кон: поимното определување и опсегот на колективните отпуштања, постапката за информирање и консултирање на претставниците на работниците и постапката за известување на јавните власти.

Клучни зборови: отказ од деловни причини, колективно отпуштање, информирање, консултирање, известување.

Todor Kalamatiev, PhD

Full professor, “Iustinianus Primus” Law Faculty

‘Ss. Cyril and Methodius’ University in Skopje

Aleksandar Ristovski, PhD

Assistant Professor, “Iustinianus Primus” Law Faculty

‘Ss. Cyril and Methodius’ University in Skopje

**PROTECTION OF EMPLOYEES IN THE EVENT OF DISMISSAL DUE
TO BUSINESS REASONS AND COLLECTIVE REDUNDANCIES
(CURRENT CONDITIONS AND PERSPECTIVES IN THE
MACEDONIAN LABOUR LAW SYSTEM)**

Abstract: In times of changing economic circumstances, global aspiration for greater competitiveness of employers and bigger pressure towards labour market flexibilization, employees face serious challenges in the protection of their employment against dismissals due to business grounds and collective redundancies. The authors of the paper shall address to the legal regime, existing conditions, trends and development of individual and collective redundancies within the frames of the Macedonian labor law system.

Dismissal of the employment contract due to business reasons shall be analyzed through the prism of the employer’s managerial prerogative (i.e. the extent of judicial review over the legality of dismissal notices), the immediate cause leading to termination of employment, the potential opportunities of further employment, etc.

Collective redundancies as a subspecies of dismissals due to business reasons are primarily analyzed through the level of compliance of Macedonian labor legislation with the EU labor law. In this regard, the authors will specifically focus on the: definition of the term ‘collective redundancies’, substantial and formal aspects relating to the procedure for informing and consulting workers’ representatives, substantial and formal aspects related to the notification of the public authorities and the legal consequences resulting from the breach of the obligations to inform, consult and notify in the event of collective redundancies.

Key words: dismissal due to business reasons, collective redundancy, information, consultation, notification.

Проф. др Драган Николић
Редовни професор Правног факултета Универзитета у Нишу
Др Александар Ђорђевић
Доцент Правног факултета Универзитета у Нишу
Серегин Андреј Викторович
Доцент Катедре теорије и историје државе и права
кандидат правних наука
Јужни федерални универзитет у Ростову на Дону (Русија)

ОСОБЕНИ СУДСКИ ДОКАЗИ У СРЕДЊОВЕКОВНИМ ПРАВНИМ СИСТЕМИМА СЛОВЕНСКИХ НАРОДА

Апстракт: Старословенска судска доказна средства свод, заклетва, саклетвеници и ордалије (судски двобој, хватање усијаног гвожђа и потапање у воду) посматрани су и реконструисани преко најважнијих доступних писаних руских, чешких, пољских, хрватских, и српских правноисторијских извора: уговори руских кнежева Игора и Олега са Византијом, Руска правда, Статути чешког војводе Кондрада Ота, ненасловљен зборник пољског обичајног права (написан на немачком језику и познат под називом "das Buch von Elbling"), Винодолски закон, Пољички статут и Душанов законик. Ови правноисторијски извори сведоче да су ови судски докази били веома распрострањени у судском поступку у читавом словенском свету и да се у њихову поузданост као доказних средстава уопште није сумњало ни онда када је судство потпуно прешло у руке државних органа. Засновани су вероватно на начелима народног судства и самозаштите још у словенским родовско-племенским заједницама, дакле много пре настанка првих раних словенских држава и зато су знатно старији од писаних историјских извора у којима се први пут појављују.

Кључне речи: средњовековне словенске државе, историја права, судска доказна средства, свод, заклетва, саклетвеник, *ordalium*

Проф. др Драган Николић
Редовни професор Правног факултета Универзитета у Нишу
Др Александар Ђорђевић
Доцент Правног факултета Универзитета у Нишу
Серегин Андреј Викторович
Доцент Катедре теорије и историје државе и права
кандидат правних наука
Јужни федерални универзитет у Ростову на Дону (Русија)

СПЕЦИАЛЬНЫЕ СУДЕБНЫЕ ДОКАЗАТЕЛЬСТВА В СРЕДНЕВЕКОВЫХ ПРАВОВЫХ СИСТЕМАХ СЛАВЯНСКИХ НАРОДОВ

Анстракт: Старословенска судска доказна средства свод, заклетва, саклетвеници и ордалије (судски двобој, хватање усијаног гвожђа и потапање у воду) посматрани су и реконструисани преко најважнијих доступних писаних руских, чешких, пољских, хрватских и српских правноисторијских извора: уговори руских кнежева Игора и Олега са Византијом, Руска правда, Статути чешког војводе Кондрада Ота, ненасловљен зборник пољског обичајног права (написан на немачком језику) познат као "Правна књига Елблонга", Винодолски закон, Пољички статут и Душанов законик. Ови правноисторијски извори сведоче да су ови судски докази били веома распрострањени у судском поступку у читавом словенском свету и да се у њихову поузданост као доказних средстава уопште није сумњало ни онда када је судство потпуно прешло у руке државних органа. Засновани су вероватно на начелима народног судства и самозаштите још у словенским родовско-племенским заједницама, дакле много пре настанка првих раних словенских држава и зато су знатно старији од писаних историјских извора у којима се први пут појављују.

Кључне речи: средњовековне словенске државе, историја права, судска доказна средства, свод, заклетва, саклетвеник, ordalium

*Проф. д-р Никола Тупанчески
Редовен професор, Правен факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Република Македонија
Проф. д-р Александра Деаноска
Вонреден професор, Правен факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Република Македонија*

ФЕНОМЕНОЛОГИЈА НА ТЕРОРИЗМОТ

Апстракт: Тероризмот претставува една од најсериозните закани за мирот и безбедноста на 21 век кој се карактеризира со невидена способност за прикривање и мутирање, при што извршителите на ваквите дејствија ги искористуваат сите расположливи и адоптибилни достигнувања натеχνичко – технолошкиот развој. Се чини дека органите на системот на казнена правда, како и разузнавачките служби и агенции со слични функции не успеваат да фатат чекор со извршителите на вакви дела кои во своите појавни облици се исклучително дивергентни! Имено, дејствијата на тероризам може да се манифестираат во најразлични облици – од физички ликвидации, убиства на недолжни цивили и слично, до напади на институции кои дури и да не се проследени со човечки жртви предизвикуваат чувство на немир, страв и загроеност кај граѓаните. Нашиот Кривичен законик содржи неколку инкриминации поврзани со тероризмот. Имено, во чл. 394- б е опфатена инкриминацијата за тероризам, во чл. 419 е криминализиран меѓународниот тероризам, создавањето терористичка организација е опфатено со чл. 394-а, додека делото терористичко загрозување и устваниот поредок и безбедноста е предвидено како дело против државата и инкриминирано во чл. 313. Авторите покрај теоретските казненоправни аспекти, ќе елаборираат и конкретни случаи на вакви дела во Европа и во Република Македонија.

Клучни зборови: тероризам, кривично дело, загрозување, држава.

Nikola Tupancheski, PhD

Full Professor, Faculty of Law “Iustinianus Primus”, Ss. Cyril and Methodius University in Skopje

Aleksandra Deanoska, PhD

Associate Professor, Faculty of Law “Iustinianus Primus”, Ss. Cyril and Methodius University in Skopje

PHENOMENOLOGY OF TERRORISM

Abstract: The terrorism is one of the most serious threats to the peace and security of the 21st century, characterized by an unprecedented capability of concealment and muting, with the perpetrators of such actions taking advantage of all available and adapted achievements of technical and technological progress. It seems that the organs of the criminal justice system, as well as the intelligence services and agencies with similar functions fail to catch up with the perpetrators of such acts that are extremely divergent in their appearance forms!

Namely, the acts of terrorism can be manifested in various forms - from physical elimination, killing of innocent civilians, etc., to attacks on institutions that are not even accompanied by human casualties, causing a feeling of anxiety, fear and endangerment among the citizens. Our Criminal Code contains several incriminations related to terrorism. Namely, art. 394- b includes the incrimination of terrorism, in art. 419 the international terrorism is criminalized, the creation of a terrorist organization is covered by art. 394-a, while the act of terrorism endangering the constitutional order and security is envisaged as a crime against the state and incriminated in art. 313.

In addition to the theoretical criminal law aspects, the authors will also elaborate specific cases of such acts in Europe and in the Republic of Macedonia.

Key words: terrorism, criminal offence, threat, state.

Проф. др Емилија Станковић
Редовни професор, Правни факултет, Универзитет у Крагујевцу

LAESIO ENORMIS ОД ИНСТИТУТА РИМСКОГ ПРАВА ДО РЕФОРМИСАНОГ – МОДЕРНОГ ИНСТИТУТА

Анстракт: *Laesio enormis* институт, који је по свему судећи увео Диоклецијан као једну у низу мера којима је желео да спречи пропадање римске државе и помогне њен опоравак. Сврха му је била да заштити сиромашне и спречи још већу концентрацију земље на страни велепоседника, тиме што је дозволио раскид уговора о купопродаји увек када није плаћена ни половина вредности непокретности која је предмет уговора. Путем рецепције правило *laesio enormis* је утицалао на модерна права и већина буржоаских законика га садржи, најчешће у нешто измењеном облику. Аустријски грађански законик из 1811. године садржи одредбе о институту *laesio enormis*, с тим што се помоћ пружа само ономе ко се налази у незнању и везана је за рок од три године. Српски грађански законика јесте рађен по угледу на Аустријски грађански законик али су решења другачија када је реч о овом институту. Српски грађански законика пружа заштиту, као и римско право, много шире, јер је *laesio enormis* констатована објективно, па штити сваког ко је оштећен јер је испод половичне цене продао у нужди или у другом тешком положају, мада му је права вредност била позната. Приликом израде нацрта Грађанског законика Републике Србије поставља се питање института *laesio enormis* и то поводом чланова 139. и 129. став 2 Закона о облигационим односима. Дакле, ради се на сагледавању нових околности везаних за овај институт и њиховом уважавању при стварању нових или модификовању постојећих норми.

Кључне речи: *laesio enormis*, римско право, Аустријски грађански законик, Српски грађански законик, Закон о облигационим односима, нова решења

*Проф. д.ю.н. Иван Русчев,
Софийски университет „Св.Климент Охридски“, Юридически факултет*

СУБРОГАЦИЯ И РЕГРЕС ПО БЪЛГАРСКОТО ЗАСТРАХОВАТЕЛНО ПРАВО

Анстракт: Докладът разглежда основните аспекти на суброгацията и регреса в българското застрахователно право. Направен е опит за разграничаване на двете правни фигури, респ. - за очертаване на приложните им полета в светлината на новата им правна уредба в Кодекса на застраховането от 2016, Регламент (ЕО) 593/2008 г. на Европейския парламент и на Съвета от 17.6. 2008 г. Относно приложимото право към договорни задължения (Рим I), Регламент (ЕО) 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11.7.2007 г. Относно приложимото право към извъндоговорни задължения(Рим II), в практиката на Съда на Европейския съюз, както и в новата тълкувателна практика на ВКС на Република България по тези въпроси.

*Prof. Ivan Ruschev, PhD, DSc, Dr. Habil.
Sofia University "St. Kliment Ohridski", Faculty of Law*

SUBROGATION AND REGRESS ON BULGARIAN INSURANCE LAW

There port examines the main aspects of subrogation and regress in Bulgarian insurance law. An attempt has been made to distinguish the two legal figures, respectively - to outline their scope in the light of their new legal framework in the 2016 Bulgarian Insurance Code, Regulation (EC) 593/2008 of the European Parliament and of the Council of 17.6. 2008 on the law applicable to contractual obligations (Rome I), Regulation (EC) No 864/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II), in the case-law of the Court of Justice as well as in the new judicial practice of the Supreme Court of Cassation of the Republic of Bulgaria on these issues.

Barbara Novak, PhD

Full Time professor, Faculty of Law, University of Ljubljana

DIVORCE LAW UNDER THE NEW SLOVENIAN FAMILY CODE

Abstract: According to the new Slovenian Family Code, a marriage can be divorced on the basis of a suit or by agreement. However, under the new arrangement, a notary is competent for a consensual divorce when the spouses have no common children. The spouses must agree in front of him about all the essential issues after the divorce, in the form of a notarial protocol.

Spouses with joint children, before filing a suit or motion for a consensual divorce, must attend prior counselling at a social work centre. During the counselling, the spouses must decide whether their relations have so deteriorated that the marriage has become unupportable for at least one of them, or there is still a possibility of sustaining the marriage. If the spouses find that the marriage is unupportable for one of them, the centre's professional staff informs them about the consequences of divorce for them and for the family community and presents to them the purpose and procedure of mediation. If there is a possibility of sustaining the marriage, the spouses may attend expert counselling for preservation of the marriage.

At the time of divorce, spouses are also provided with housing protection, on the basis of which a spouse may request that the other spouse leave the housing in which the spouses live or lived together, or part of that housing.

Keywords: divorce of a marriage, divorce by suit, agreed divorce, divorce in front of a notary, prior counselling, housing protection.

*Проф. д-р Дејан Мицковик
Редовен професор, Правен факултет „Јустинијан Први“ Скопје,
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“*

ЗАЕДНИЧКО ВРШЕЊЕ НА РОДИТЕЛСКОТО ПРАВО И ПОДЕЛЕНОТО РОДИТЕЛСТВО ПО РАЗВОДОТ НА БРАК ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА DE LEGE LATA DE LEGE FERENDA

Апстракт: Во сите европски земји, како и во Република Македонија, во последниве децении доаѓа до драматичен пораст на бројот на разведените бракови, што доведува до сериозни последици за психосоцијалниот развој на децата чии родители се разведуваат. Поради тоа, едно од најсложените прашања кои се поставуваат пред законодавците при регулирањето на последиците од разводот на бракот е вршењето на родителското право по разводот на бракот. Во европските законодавства долго време доминирала концепцијата според која по разводот на бракот децата се доверувале на едниот родител (најчесто мајката), а другиот имал право да одржува лични контакти со децата и обврска да плаќа издршка. Овој модел на вршењето на родителското право по разводот на бракот се покажал како штетен за благосостојбата и за правилниот психосоцијален развој на децата и тој се напушта во најголемиот број европски законодавства, кои пред повеќе децении го прифаќаат моделот на заедничко вршење на родителското право по разводот на бракот, а во последно време и концептот на поделено родителство, според кој децата по разводот поминуваа еднакво време и со едниот и со другиот родител, што значи дека живеат не во еден, туку во два дома. Во Република Македонија сеуште доминира застарената концепција за вршење на родителските права по разводот на бракот, воведена со Законот за семејството уште во 1992 година, според која децата по разводот на бракот се доверуваат на едниот родител, а другиот има право да одржува лични контакти со нив. Во текстот авторот го анализира моделот на заедничкото вршење на родителските права по разводот на бракот прифатен во повеќето европски законодавства и дава предлог овој модел да се прифати и во законодавството на Република Македонија. Освен тоа, тој прави и разграничување на концептот на заедничко вршење на родителското право по разводот на бракот и концептот на поделено родителство, кои често се поистоветуваат, и покрај тоа што се работи за сосема различни концепти. Авторот укажува на предностите на поделеното родителство по разводот на

бракот кои се потврдени со сите релевантни социолошки истражувања и предлага и овој модел на вршење на родителското право по разводот на бракот да се воведи во семејното законодавство на Република Македонија, со што нашето законодавство ќе се усогласи со основните тенденции во законодавствата на европските земји. Според авторот, оваа реформа е неопходна поради тоа што со неа ќе се обезбеди поголема заштита на правата и на интересите на децата во случај на развод на брак.

Клучни зборови: развод, заедничко вршење на родителското право, поделено родителство

*Dejan Mickovik PhD,
Full Professor, Faculty of Law “Iustinianus Primus”
University “SS Cyril and Methodius”, Skopje*

JOINT EXERCISE OF PARENTAL RIGHTS AND SHARED PARENTHOOD AFTER DIVORCE IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA DE LEGE LATA DE LEGE FERENDA

Abstract: In all European countries, as well as in the Republic of Macedonia, there has been a dramatic increase in the number of divorces in recent decades, which leads to serious consequences for the psychosocial development of children whose parents are divorcing. Therefore, one of the most complex issues posed to lawmakers in regulating the consequences of divorce is the exercise of the parental right after the divorce. European legislations has long been dominated by the concept according to which, after the divorce, children were entrusted to one parent (most often the mother) and the other had the right to maintain personal contact with children and the obligation to pay support. This model of exercise of the parental rights after the divorce has proven to be detrimental to the well-being and proper psychosocial development of children, and it is abandoned in most European legislations that have adopted decades ago the model of joint exercise of parental rights after the divorce, and lately also the concept of shared parenthood, according to which children after divorce spend equal time with each of the parents, which means they live not in one, but in two homes. In the Republic of

Macedonia, the outdated conception of parental rights after the divorce, introduced by the Family Law Act as early as 1992, is still present, according to which children after the divorce are entrusted to one parent, and the other has the right to maintain personal contacts with them. In the text, the author analyzes the model of the joint exercise of parental rights after the divorce adopted in most European legislations, and suggests that this model should be accepted in the legislation of the Republic of Macedonia. In addition, he also makes a distinction between the concept of joint exercise of parental right after the divorce and the concept of shared parenting, which are often identified, even though they are completely different concepts. The author points out the advantages of the shared parenthood after the divorce, that has been confirmed by all relevant sociological researches and proposes that this model of exercising the parental rights after the divorce should be introduced in the family legislation of the Republic of Macedonia, thus bringing Macedonian legislation in line with the basic tendencies in the legislation of the European countries. According to the author, this reform is necessary because it will provide greater protection of the rights and interests of children in case of divorce.

Key words: divorce, joint custody, divided custody.

Проф. д-р Ана Павловска-Данева

*Редовен професор, Правен факултет „Јустинијан Први“ Скопје,
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“*

Проф. д-р Елена Давитковска

*Вонреден професор, Економски институт во Скопје, Универзитет „Св.
Кирил и Методиј“*

Проф. д-р Ивана Шумановска-Спасовска

*Вонреден професор на Правниот факултет „Јустинијан Први“ Скопје,
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“*

АГЕНЦИИТЕ – РЕАЛНА ПОТРЕБА ИЛИ МОДА

Абстракт: Во Република Македонија од 2000 година до денес 2018 година се основани околу 50 самостојни органи. Кога зборуваме за самостојните органи во оваа група ги вбројуваме трите вида на самостојни органи, а тоа се самостојните органи на државна управа, независните органи и регулаторните тела. Овие органи претставуваат хетерогена појава, на кои со посебни закони кои се носат со обично мнозинство им се врши пренос на овластувања и одговорности од соодветна област. Овие органи се структурално издвоени и автономни од органите носители на законодавната, судската и извршната власт, па оттука како предмет на истражување во овој труд е да се утврди нивната положба во системот на поделба на власта, кое е разграничувањето помеѓу овие органи и утврдување на причините за нивен постојан пораст кој влијае на хиперпродукција на јавните органи. Имено, дали самостојните органи се реална потреба или мода во Република Македонија? Дали постојат конкретни утврдени правила и критериуми врз основа на кои се одлучува кога и на кој начин ќе се основа еден орган, каква е финансиската реперкусија со основањето на истите и дали над овие органи може да се спроведе контрола над ефективноста во нивното работење? При тоа, како основна цел на истражувањето е да се укаже на потребата од донесување на посебен закон со кој ќе се уредат основните стандарди и принципи за работењето на независните органи како и утврдување на критериуми кои треба да се исполнат за да може да се основа независен орган. Едноставно постои потреба од унифицирани критериуми, посебно во однос на статусот на вработените, одговорноста, платите и сл. Ова од друга страна укажува дека е потребна нивна рационализација на која би претходеле детална функционална и институционална анализа. Односно потребно е да се утврди економската и финансиската целесходност на основање на регулаторните

тела и да не се создава преклопување на надлежностите помеѓу повеќе органи. За остварување на поставената цел во трудот ќе бидат користени историскиот, компаративниот и позитивно правниот метод.

Клучни зборови: регулаторни тела, независни органи, државна управа, јавна управа, агенции.

Ana Pavlovska Daneva, PhD

Full Professor, Faculty of Law “Iustinianus Primus”, Ss. Cyril and Methodius University in Skopje

Elena Davitkovska, PhD

Associate Professor, Economic Institute, Ss. Cyril and Methodius University in Skopje

Ivana Shumanovska Spasovska, PhD

Associate Professor, Faculty of Law “Iustinianus Primus”, Ss. Cyril and Methodius University in Skopje

AGENCIES – NECESSITY OR FASHION?

Abstract: If one observes the Republic of Macedonia in the period from 2000 to 2018, he/she will notice that more than 50 autonomous state authorities have been founded in the respective years. These authorities can be divided in three groups: independent administrative authorities, independent authorities (which are not deemed as administrative) and regulatory authorities or bodies. In that sense, we are referring to a rather heterogeneous category. These authorities are usually founded by the Parliament, with a simple-majority Act where it stipulated that they take over the governmental (or state) powers and responsibilities in certain areas. As such, these authorities are completely self-governing and structurally set aside from the legislative, judicial and the executive branch of power. Thus, the primary target of this article is to determine these authorities' position in the system of separation of powers, which would then enable us to draw conclusions why they are founded the way they are or, in other words, what is the reason for their

hyperproduction? Are these authorities a necessity (bearing in mind the benefits from their existence) or is their formation in the Republic of Macedonia merely fashion? The essential dilemma in this respect is what is the basis for the creation of these authorities? Are there any specific rules and criteria which the state bears in mind when deciding to build such a body, or is it an ad hoc decision? Can it be determined what financial repercussions they impose and if it is possible to control the effectiveness of their work? Having all of this in mind, our thesis is that there is a need for a new legal act in the Republic of Macedonia, one where the standards and principles for creating independent authorities will be systematically provided, creating a formal basis that has to be respected in each individual case. Aside from that, the new legal act would provide the general rules (*lex specialis*) for these institutions, especially the ones which are related to the status of their employees, the liability and responsibility, the salaries etc. Respectively, this new legal act would have two consequences. Firstly, it would rationalize the foundation of independent authorities (each one of them would be created upon it is determined that there is a need for that on the basis of legal provisions) and secondly, they will be regulated in a unified manner, so that their competences do not overlap.

The research on which this article is based upon is conducted by using the historical, the comparative and the analytical method.

Key words: regulatory authorities, independent authorities, state administration, public administration, agencies.

*Проф. др Јелена Видић-Трнинић,
Ванредни професор, Правни факултет Универзитет у Новом Саду
Сандра Самарџић,
Асистент, Правни факултет Универзитет у Новом Саду
Милица Ковачевић
Асистент, Правни факултет Универзитет у Новом Саду*

МЕДИЦИНСКИ ТУРИЗАМ – ПРАВНИ И ЕТИЧКИ АСПЕКТИ

Апстракт: Према дефиницији коју је поставила Светска здравствена организација здравље подразумева „стање потпуног физичког, менталног и социјалног благостања, а не само одсуство болести и онеспособљености“. Овако широко постављена дефиниција, чини да се данас мало ко осећа здравим. Са друге стране, напредак науке, али и непрестано пласирање у медијима невероватних животних прича, створио је привид да је свако стање могуће излечити. То је за последицу створило велики број појединаца за које не постоје границе приликом проналажења могућих решења за њихове здравствене проблеме. Разлози за одлазак у друге државе могу бити последица различитих околности, те тако можемо говорити о неколико видова медицинског туризма.

Најпре, разлог може лежати у чињеници да је неки поступак забрањен у једној држави, када се појединци за помоћ обраћају оним државама које не познају такву забрану. Поред наведеног, могуће је и да је поступак забрањен и у држави одакле појединац потиче и у држави у коју одлази да потражи помоћ, с тим да су последице кршења забране у другој држави блаже. На крају, одређени медицински третман може бити дозвољен у обе државе, али разлика може постојати у квалитету услуге, доступности или у краћој листи чекања.

За нас се ипак најзанимљивијом чинила прва група, односно одлазак у државе са циљем заобилажења забрана које познаје домаће законодавство. Како се у том случају најчешће ради о одласцима у иностранство у циљу избегавања прописа који односе на прекид трудноће, еутаназију и асистирану репродукцију, у раду је управо нарочита пажња посвећена овим поступцима.

Кључне речи: медицински туризам, прекид трудноће, еутаназија, асистирана репродукција

Jelena Vidić-Trninić, PhD

Associate Professor, Faculty of Law University in Novi Sad

Sandra Samardžić, LL.M

Assistant, Faculty of Law University in Novi Sad

Milica Kovačević, LL.M

Assistant, Faculty of Law University in Novi Sad

MEDICAL TOURISM – LEGAL AND ETHICAL ASPECTS

Abstract: According to the definition given by the World Health Organization, health is “a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity”. This very broad definition makes very few of us feel completely healthy today. On the other hand, scientific progress alongside continuous media placement of unbelievable life stories, created an illusion that any condition can be cured. This resulted in a large number of individuals for whom there is no limit in finding possible solutions for their medical problems. Reasons for going abroad can be different due to various circumstances, so several types of medical tourism can be discussed.

First of all, the reason can be the fact that some medical proceedings are prohibited in one country, so individuals are forced to seek assistance from those countries which do not recognize such a prohibition. In addition, it is also possible that some medical proceedings are prohibited in the country from which an individual is coming from and also in the country where the individual seeks help, providing that the consequences of the violation of the prohibition are milder in the second country. Contrary to the above stated, certain medical treatments can be allowed in both countries, but with differences. The differences may exist in the quality of service, availability or in the shorter waiting list.

Nevertheless, the object of authors' interest is the first situation, or more precisely the situation in which individuals go to a country with the aim of avoiding the prohibition known by domestic legislation. Usually those are the cases related to termination of pregnancy, euthanasia and assisted reproduction and as such they are given special attention in article.

Key words: medical tourism, traveling abroad, termination of pregnancy, euthanasia, assisted reproduction

*Dr Jelena Čuveljak
Sudac, Viši Trgovinski Sud Republike Hrvatske
Profesor Zagrebskoj Školi ekonomije i menadžmenta*

IPLEMENTACIJA DIREKTIVE I NAKNADI ŠTET ZVOG POVREDE PRAVA TRŽIŠNOG NATJECANJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Apstrakt: U postupku pred Agencijom za zaštitu tržišnog natjecanja, kao javnopravnim tijelom se ne naknađuje šteta koju su pretrpjele treće osobe uslijed povrede tržišnog natjecanja stoga oštećene osobe trebaju u sudskom postupku tražiti naknadu pretrpjele štete. No, kako su takvi postupci u praksi rijetki, sa ciljem omogućavanja oštećenim osobama da ostvare svoje odštetne zahtjeve u Europskoj uniji je zadnjih desetak godina uložen izniman trud kako bi se utvrdila sporna pitanja u odštetnim pravima država članica koja otežavaju ili onemogućavaju ostvarivanje naknade štete te kako bi se našla rješenja za otvorena pitanja. Taj trud je rezultirao Direktivom za naknadu štete zbog povrede tržišnog natjecanja koja ima cilj ukinuti glavne prepreke koje priječe efikasnu naknadu pretrpjele štete i koji jamče minimum zaštite za građane i poduzetnike u Europskoj uniji. Predmetna Direktiva je propisala da države članice do 27. prosinca 2016. donose zakone i druge propise potrebne za usklađivanje, a u Republici Hrvatskoj je donesen Zakon o postupcima naknade štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja koji je objavljen u Narodni novinama br. 69. od 14.7.2017. Predmetni Zakon u 20. članaka uređuje pitanja koja nisu uređena u općim pravilima o naknadi štete i o parničnom postupku ili ta pitanja direktiva uređuje na drugačiji način, kao što je pitanje otkrivanja dokaza, zaštite povjerljivih informacija, novčanih kazni, zastare, pitanje solidarne odgovornosti, učinaka odluka javnopravnih tijeka, prenošenje previsokih cijena te izračuna visine naknade štete.

Ključne riječi: naknada štete, tržišno natjecanje, privatna provedba, implementacija, direktiva EU

Jelena Čuveljak, PhD

Judge, The High Commercial Court of the Republic of Croatia, and College Professor at Zagreb School of Economics and Management.

IMPLEMENTATION OF THE DIRECTIVE ON DAMAGES FOR INFRINGEMENTS OF THE COMPETITION LAW IN THE REPUBLIC OF CROATIA

In the proceedings conducted by the Croatian Competition Agency the injured third parties are not entitled to claim for compensation of damages incurred by infringement of the competition law provisions so they have to turn to the courts in order to claim for compensation. However, there are only a few judicial proceedings conducted in this area of legal practice. Therefore, in the past ten years, the European Union has put efforts into detecting which specific rules of the tort law in the Member States are complicating and precluding the injured parties from being compensated for the incurred damages. These efforts have resulted in the Directive of the European parliament and of the council on certain rules governing actions for damages under national law for infringements of the competition law provisions of the Member States and of the European Union. The Directive has stipulated that the Member States shall, by 27 December 2016, adopt laws and other regulations necessary for the harmonization, and in the Republic of Croatia Law on damages claims for the breach of competition rules published in the Official Gazette no. 69. of 14.7.2017. The subject matter has 20 articles, which regulates issues that are not regulated in the general rules on compensation for damages and litigation, or the issues of the directive are regulated in a different way, such as the issue of disclosure of evidence, protection of confidential information, fines, statute of limitations, joint and several liability, the effects of national decisions of public law authorities, passing-on of overcharges and quantification of harm.

Key words: indemnity, competition, private enforcement, implementation, EU directive

*Проф. д-р Александра Груевска Дракулевски
Вонреден професор, Правен факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св.Кирил и Методиј“ - Скопје*

МЕЃУНАРОДНИТЕ СТАНДАРДИ ЗА ПОСТАПУВАЊЕ СО ЗАТВОРЕНИЦИ ОСУДЕНИ НА КАЗНА ДОЖИВОТЕН ЗАТВОР И ДРУГИ ДОЛГИ КАЗНИ ЗАТВОР

Апстракт: Авторот на трудот се осврнува на меѓународните стандарди за постапување со затвореници осудени на казна доживотен затвор и други долги казни затвор. Во посебно поглавје авторот ги анализира легислативните и практичните аспекти на казната доживотен затвор во Република Македонија, и дава краток компаративен преглед на легислативни искуства во врска со оваа казна. Во однос на третманот на лицата осудени на казна доживотен затвор се анализираат двата најзначајни меѓународни документи, Стандардните минимални правила за постапување со затвореници ревидирани (Нелсон Мандела Правила) и Европските затворски правила, а посебно Препораката Rec (2003) 23 на Комитетот на министри до земјите членки за управувањето од страна на затворската администрација со затворениците осудени на казна доживотен затвор и други долги казни затвор. Авторот на трудот заклучува дека со цел спречување наштетните ефекти на казните доживотен затвор и другите долги казни затвор, на затворениците кои издржуваат казна доживотен затвор и други долги казни затвор, треба да им се понудат соодветни материјални услови и можности за физичка, интелектуална и емоционална стимулација; да се развие пријатен и пријателски дизајн на затворски простории, мебел и украси, затворениците треба да се сместуваат, колку што е можно повеќе, во затвори што се наоѓаат во близина на нивните семејства или блиски роднини; треба да се дозволуваат писма, телефонски повици и посети, колку што е можно почесто и колку што е можно повеќе да се почитува приватноста, пристап до весниците, радиото и телевизијата и надворешни посетители. Посебно напорно треба да се направат за да се овозможи делување на различни форми на излез од затвор, да се намали ризикот од самоубиство, особено непосредно по осудата; да се отстранат штетните ефекти на долгите казни затвор, како што се институционализација, пасивност, намалена самодоверба и депресија.

Клучни зборови: казна, доживотен затвор, долги казни затвор, меѓународни стандарди, третман.

Aleksandra Gruevska Drakulevski, PhD
Associate Professor, Faculty of Law "Iustinianus Primus"
University "Ss. Cyril adMethodius" Skopje

INTERNATIONAL STANDARDS FOR TREATMENT OF LIFE SENTENCE AND OTHER LONG-TERM PRISONERS

Abstract: The author of the paper refers to the international standards for the treatment of prisoners sentenced to life imprisonment and other long sentences of imprisonment. In a separate chapter, the author analyzes the legislative and practical aspects of the sentence of life imprisonment in the Republic of Macedonia, and gives a brief comparative overview of legislative experiences regarding this sentence. Regarding the treatment of persons sentenced to life imprisonment, the two most important international documents, the Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners Revised (Nelson Mandela Rules) and the European Prison Rules, and in particular the Recommendation Rec (2003) 23 of the Committee of Ministers to the States members of the management by the prison administration with prisoners sentenced to life imprisonment and other long sentences of imprisonment, are analyzed. The author of the paper concludes that in order to prevent the harmful effects of sentences of life imprisonment and other long prison sentences, prisoners serving life sentences and other long prison sentences should be offered appropriate material conditions and opportunities for physical, intellectual and emotional stimulation; to develop a pleasant and friendly design of prison rooms, furniture and ornaments; prisoners should be placed, as far as possible, in prisons located close to their families or close relatives; letters, phone calls and visits should be allowed, as often as possible and as far as possible to respect privacy; access to newspapers, radio and television, and external visitors. Special efforts should be made to allow the release of various forms of exit from prison, to reduce the risk of suicide, especially immediately after conviction; to eliminate the harmful effects of long prison sentences, such as institutionalization, passivity, reduced self-esteem and depression.

Key words: punishment, life imprisonment, long sentences of imprisonment, international standards, treatment.

Проф. др Балша Каићелан

Ванредни професор Факултета за пословне студије и право, Београд

КОМЕНТАР ПРАВНОГ СТАВА ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА У СЛУЧАЈУ ЈАВНОБЕЛЕЖНИЧКОГ ЗАПИСА

Абстракт: Врховни касациони суд Србије је усвојио правни став (који је предмет коментара), на седници Грађанског одељења којим је решавао спорно правно питање поводом захтева основног суда из Куршумлије. Основни суд из Куршумлије је питао: Да ли закључени уговор о промету непокретности може да буде основ за упис права својине, ако има облик јавнобележничког записа? На поменутој седници Врховни касациони суд је, имајући у виду како је речено „подељену стурчну јавност“, заузео правни став: „Уговор о промету непокретности сачињен у форми јавнобележничког записа представља подобну исправу за упис права својине“. Став који је Врховни касациони суд формулисао је у директној супротности са позитивним правом Србије јер су њиме ван снаге стављене одредбе посебног закона који уређује ту област - Закона о промету непокретности, прекршене су одредбе Закона о парничном поступку, као и Закона о уређењу судова. Овим ставом унета је правна несигурност у овој материји а тиме је дошло и до поновног сукоба надлежности између адвоката и јавних бележника.

Кључне речи: јавнобележнички запис, закон о уређењу судова, закон о промету непокретности, право својине.

Balsha Kaschelan, PhD

Associate Professor, Faculty of Economy Studies and Law in Belgrade

THE LEGAL OPINION OF THE SUPREME COURT OF SERBIA TOWARDS CASE OF NOTARY DOCUMENT.

Abstract: The Supreme Court of Serbia adopted the legal opinion (which is the subject of the comment) at the session of the Civil Department, resolving the disputed legal issue regarding the request of the Court from Kuršumljija. The District Court in Kuršumljija asked: Is a real estate agreement can be the basis for registering ownership, if it has a form of a notary document? In the aforementioned session, the Supreme Court, having regard to the "divided publicity", took a legal view: "The real estate transfer agreement made in the form of a notary document is a legal document for the registration of the ownership right". The position that the Supreme Court has formulated is in direct contradiction with the positive law of Serbia. The author explains the reasons against such a Court decision.

Key words: The Supreme Court of Serbia, Notary Document, Property Law, Civil Law System, immovable property.

*Проф. д-р Јован Зафироски
Вонреден професор, Правен факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје*

ПРАВНИ И ЕКОНОМСКИ АСПЕКТИ НА КРИПТОВАЛУТИТЕ

Абстракт: Воведувањето на нови технологии при плаќањата повторно ја отворија и дебатата за поимот на парите и нивното дефинирање. Истиснувањето на готовината како средство за плаќање ја смени сликата за парите а појавата на криптовалитите отвори нови поглавја во монетарното право. Како средство за плаќање криптовалутите не се производ на ниту една држава односно централна банка. Од една страна тоа претставува неограничена можност за пазарот и за иновативност во развојот на алтернативни средства за плаќање но од друга страна постои и опасност за постојниот монетарен поредок во кој централна улога има државата односно централната или емисиона банка. Криптовалутите се предизвик и за монетарниот власти кои преку монетарната политика ги остваруваат нивните цели поврзани пред се со стабилноста на цените и доброто функционирање на финансискиот систем. При нивното користење постојат бројни предности во однос на традиционалните пари како што се тајноста, брзината и ниските трансакциони трошоци но и бројни ризици поврзани со отсуството на регулатор или институција која со својот авторитет ќе стои позади трансакциите, како и можноста преку нив да се финансираат и плаќаат стоки и услуги кои се дел од нелегални активности. Според многумина криптовалутите како децентрализиран инструмент за плаќање се иднината односно правецот во кој ќе се развива системот за плаќања. Како и при секоја „револуција“ правната рамка од претходниот систем не е подготвена да одговори на потребите на новото време. Овој труд е скроман обид да се анализираат правните и економските прашања поврзани со употребата односно појавата на криптовалутите.

Jovan Zafirovski, PhD
Associate Professor, Faculty of Law "Iustinianus Primus"
University "Ss. Cyril and Methodius" Skopje

THE LEGAL ECONOMIC ASPECTS OF THE CRYPTOCURRENCIES

Abstract: The introduction of new technologies in payments has reopened the debate on the notion of money and its definition. The decrease of the use of cash as a means of payment has changed the concept of money. The emergence of cryptocurrencies has opened new chapters in monetary law. As a means of payment, cryptocurrencies are not a product of any state or a central bank. On the one hand, it represents a vast opportunity as for the market as well as for innovation in the process of development of alternative means of payment. On the other hand, there are the threats for the monetary system in which the state, the central bank, plays a crucial role. Cryptocurrencies are also a challenge for the monetary authorities that through their monetary policy work on their goals, the price stability and maintenance of a sound financial system. Cryptocurrencies have numerous advantages over traditional money, such as anonymity, the speed and low transaction costs. However, numerous risks associated with the absence of a regulator or institution with its authority behind the transactions as well as the ability to finance and pay through them goods and services that are part of illegal activities are also present. According to many, cryptocurrencies as a decentralized instrument for payment are the direction in which the payment system will be developed. As with any "revolution," the legal framework of the previous system is not ready to respond to the needs of the new age. This paper is a modest attempt to analyze legal and economic issues related to the use of cryptocurrencies.

*Проф. д-р Лазар Јовевски
Вонреден професор, Правен факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“*

ПРАШАЊЕТО ЗА НАДЗОР И КОНТРОЛА ВРЗ ПРИМЕНАТА НА ЗАКОНОТ ЗА МИНИМАЛНА ПЛАТА

Анстракт: Овој труд се задржува на контролата и надзорот врз примената на Законот за минимална плата кои се спроведуваат од страна на трудовата инспекција. Трудот ги опфаќа проблемите со кои се соочува инспекцијата на трудот при спроведување на инспекцискиот надзор во однос на овој закон, како и насоките во кои треба да се спроведува надзорот и контролата. Авторот во трудот ги разгледува капацитетите на инспекцискиот надзор и дава свои предлози за одредени практични проблеми околу вршењето на надзорот и контролата.

Во трудот се опфатени општите прашања околу платите и минималната плата, како и анализата на структурата на законот. Авторот преку овој труд ги имплементира одредените практични сознанија спроведени преку методот на интервју и анализа на случај со што преку правниот метод создава едно научно четива кои пред се има за цел да биде практична алатка на инспекторите во примена на законот, како и преку научната анализа да разјасни одредени дилеми кои се појавуваат при толкувањето на законските одредби.

Клучни зборови: плата, минимална плата, инспекциски надзор, контрола и надзор.

Lazar Jovevski, PhD

Associate professor, Faculty of Law “Iustinianus Primus”, Ss. Cyril and Methodius University in Skopje

THE QUESTION OF SUPERVISION AND THE CONTROL OVER THE APPLICATION OF THE MIMIMUM WAGE ACT

Abstract: This paper retains to questions of control and oversight of the implementation of the Law on Minimum Wage, which is implemented by the Labor Inspection. The paper covers the problems faced by the labor inspection during the implementation of the inspection in relation to this law, as well as the directions in which the supervision and control should be carried out. The author in the paper reviews the capacities of the inspection supervision and gives his suggestions for certain practical problems related to supervision and control.

The paper covers general questions about wages and minimum wages, as well as analysis of the structure of the law. Through this paper, the author implements certain practical knowledge conducted through the interview method and case analysis, which through the legal method creates a scientific reading which primarily aims to be a practical tool of inspectors in the application of the law, as well as through the scientific analysis to clarify certain dilemmas that arise in the interpretation of legal provisions.

Keywords: salary, minimum wage, inspection supervision, control and supervision.

Проф. д-р Бобан Мисоски

Вонреден професор, Правен факултет „ЈустинијанПрви“

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје

Д-р Дивна Илиќ Димоски

Доцент, Правен факултет „ЈустинијанПрви“

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје

ДИЛЕМИ ЗА ПРОЦЕСНАТА ПОЛОЖБА НА ОБВИНЕТИОТ КОЈ СЕ СОГЛАСИЛ ДА БИДЕ ИСПИТАН НА ГЛАВНАТА РАСПРАВА

Апстракт: Со инкорпорирањето на новите акузаторни елементи во Законот за кривичната постапка од 2010-та година, се наметнуваат повеќе дилеми во поглед на исказот на обвинетиот, односно во поглед на неговиот третман во текот на главната расправа. Авторите ја анализираат дилемата околу прашањето што доколку обвинетиот одлучил да даде исказ на главната расправа и каква ќе биде неговата процесна положба, особено во смисла на тоа што третманот на обвинетиот е битно различен од третманот на сведокот. Имено, додека обвинетиот, од една страна, може да го избере начинот за кој смета е дека е најдобро да се брани, без закана од кривично гонење за давање лажен исказ и се разбира, со избор дали воопшто ќе зборува или не, од друга страна пак, сведокот е должен да даде исказ и воедно тој исказ мора да биде вистинит, а во спротивно е предвидена кривична одговорност. Ова понатаму ја отвора дилемата за правата на обвинетиот од аспект на исказот на другиот сообвинет кој искажува против него, како и дилемата дали во текот на вкрстеното испитување ќе има обврска да одговара на прашањата, или дотолку повеќе, дали ќе има обврска да одговара вистинито.

Конечно, авторите го елаборираат својот став во насока на надминување на овие дилеми и унапредување на примената на законските решенија.

Клучни зборови: исказ, обвинет, сведок, процесна положба, вкрстено испитување

Boban Misoski, PhD
Associate Professor, Faculty of Law “Iustinianus Primus”
University “Ss. Cyril and Methodius” Skopje
Divna Ilikj Dimoski, PhD
Assistant Professor, Faculty of Law “Iustinianus Primus”
University “Ss. Cyril and Methodius” Skopje

**DILEMMAS REGARDING THE PROCEDURAL POSITION OF THE
DEFENDANT WHO DECIDED TO GIVE A STATEMENT
AT THE MAIN HEARING**

Abstract: Several dilemmas regarding the defendant’s statement and his procedural position during the main hearing have risen with the introduction of the new adversarial elements in the Law on Criminal Procedure of 2010. The analyzed dilemmas by the authors are based upon the fact that the Law on Criminal Procedure provides significantly different position of the defendant than the position of the witness. This means that the defendant has the right to silence and is not obliged to speak the truth, while the witness is obliged to give veracious statement. Furthermore, the Criminal Code stipulates specific crime of witnesses’ giving false statements.

Due to this the problem is even emphasized in sense of the defendant’s rights in cases where the other codefendant gives statement which incriminates him, particularly during the cross-examination. Finally, the authors elaborate their point of views for improved interpretation of the legal provisions in order to overcome the above mentioned dilemmas.

Key words: *Defendant, statement, witness, procedural position, cross-examination.*

*Проф. д-р Страшко Стојановски
Вонреден професор, Правен факултет
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Проф. д-р Андон Мајхошев,
Вонреден професор, Правен факултет,
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Д-р Дејан Маролов
Доцент, Правен факултет,
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип*

СЛОБОДА НА МЕДИУМИТЕ И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Апстракт: Меѓузависноста на владеењето на правото и слободата на медиумите во Република Македонија ја пресликува генералната состојба на општествениот дискурс. Во овој труд се прави ретроспектива на последните години на политичка и општествена трансформација, кои подеднакво рефлектираат во повеќе општествени сфери, вклучувајќи ги и медиумите и генералните перцепции за владеење на правото. Паралелата која се прави се темели на меѓународните индекси за слобода на медиумите, кои значително регресираат за разлика од претходната декада, а истовремено преку извештаите за напредокот на Република Македонија од Европската Унија може да се лоцираат сериозни забелешки за нарушување на владеењето на правото. Нормативните аспекти на правната држава не може да се сведат на едноставна апроксимација кон европското законодавство, туку мора да ја вклучат и холистичката природа на динамичките релации на негово имплементирање. Во овој контекст, правната држава се соочува со сериозни политички влијанија, кои несомнено ја загрозуваат фундаменталната основа на принципите на поделба на функциите на власта. Паралелно, во последните години на владеење на претходната политичка гарнитура, во екот на политичката криза, беше забележливо и сериозно влијание и обиди за контрола на севкупниот медиумски простор. Но, континуитетот на супресирани медиумски слободи, може да се забележи во рамките на јавното мислење и покрај промената на политичките структури. Оттука, во самото истражување се презентираат ставовите на новинарите, кои се сумирани во рамките на анкетно истражување, кое во текот на 2017 година беше реализирано во повеќе национални и локални медиуми.

Клучни зборови: Слобода на изразување, владеење на правото, медиуми, Македонија, правна држава.

*Д-р Тони Ѓоргиев,
Доцент, Воена академија „Ген. Михаило Апостолски“ Скопје
М-р Гоце Стоиловски
Соработник, Воена академија „Ген. Михаило Апостолски“ Скопје*

ПРЕКУ ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА ИЛИ КОНТРОЛА НА УМОТ ДО НОВ СВЕТ ЗА СИТЕ

Анстракт: Во овој труд авторите ќе направат истражување за тоа дали новиот свет кој е на повидок ќе се реализира преку поголемо зајакнување и универзалнирање на човековите права или пак со воспоставување на контрола врз умот на сите земјани.

Правата и слободите на човекот и граѓанинот се основните критериуми што ја отсликуваат улогата на човекот и граѓанинот во едно општество. Истовремено тие се најјасниот показател за карактерот на власта. Колку се понапредни тие, толку повеќе ја стеснуваат можноста на власта (властодршците) за злоупотреби и арбитрарност кон правата и слободите на човекот.

Современата контрола на умот е и технолошка и психолошка. Денес сме во ризична фаза каде контролата на умот има физичка и научна димензија која се заканува да прерасне во постојана состојба доколку не станеме свесни за алатките кои му се ставени на располагање на технократското диктаторство кое се одвива низ целиот свет.

Денес на светската сцена се поизразаена е трката меѓу зајакнувањето и универзалнирање на човековите права и воспоставувањето на контрола врз умот на човекот. Кој се стигне прв и ќе биде основата на новиот свет за сите?

Клучни зборови: човекови права, контрола на умот, нов свет.

Toni Giorgiev, PhD

Assistant Professor, Military Academy "Gen. Mihailo Apostolski" Skopje, Goce Stoilovski, LLM

Assistamt, Military Academy "Gen. Mihailo Apostolski" Skopje,

TROUGH THE HUMAN RIGHTS OR CONTROLE OF THE MIND TO NEW WORLD FOR ALL

Abstract: In this paper, the authors will do research on whether a new world in sight will be realized through greater empowerment and universalization of human rights, or by establishing control over the mind of all earthly people.

The rights and freedoms of man and citizen are the basic criteria that reflect the role of man and citizen in a society. At the same time they are the clearest indicator of the character of power. The more advanced they are, the more they reduce the possibility of power (power) for abuses and arbitrariness towards human rights and freedoms.

The contemporary control of the mind is both technological and psychological. Today we are at a risky stage where the mind control has a physical and scientific dimension that threatens to grow into a permanent state if we do not become aware of the tools that are available to technocratic dictatorship that takes place around the world.

Today, the race between the strengthening and universalization of human rights and the establishment of control over the mind of man is more pronounced on the world stage. Who will be the first to reach and will be the basis of the new world for all?

Keywords: human rights, mind control, a new world.

*Др Новак Крстић,
Доцент, Правни факултет Универзитета у Нишу*

УГОВОР О ДОСМРТНОМ ИЗДРЖАВАЊУ (УЗДРЖАВАЊУ) У ПРАВУ РЕПУБЛИКЕ ХРВАТСКЕ – РЕГУЛАТИВА КОЈУ ТРЕБА СЛЕДИТИ, ИЛИ...?

Апстракт: Доношењем Закона о обвезним односима у Републици Хрватској по први пут је регулисан уговор о досмртном издржавању (уздржавању), тип уговора којим се за живота примаоца издржавања имовина преноси на даваоца издржавања. Мишљења о овом уговору су подељена у хрватској јавности, а због бројних злоупотреба у пракси све су гласнији захтеви за његовом забраном. Овај уговор егзистира и у правном животу Републике Србије изван законске регулативе деценијама уназад, као тзв. неименовани, неправи, квази-уговор о доживотном издржавању. Анализирајући сличности и разлике између именованог и неименованог уговора о доживотном издржавању, и указујући на решења којима је прибегао хрватски законодавац регулишући досмртно издржавање, аутор дискутује о потреби нормирања овог уговора у будућој кодификацији грађанског права у Србији и указује на разлоге који би кодификатора могли одредити у том правцу.

Кључне речи: уговор о досмртном издржавању, уговор о доживотном издржавању, правне последице, злоупотреба.

Novak Krstić, PhD
Assistant Professor Faculty of Law, University of Niš

**THE AGREEMENT ON THE MAINTENANCE UNTIL THE MOMENT OF
DEATH IN CROATIAN LAW –
REGULATION THAT SHOULD BE FOLLOWED, OR...?**

Abstract: By adopting The Obligation Code, the agreement on the maintenance until the moment of death was regulated for the first time in Croatian law. This is the type of contract in which the care recipient transfers his property to the donor during his life. In Croatia the standpoints about this contract are divided, and due to the many abuses in practice the demands for its ban are more and more louder. This agreement exists in legal life of Republic of Serbia outside of legislation for decades, as the so-called unnamed, improper, quasi-lifetime maintenance agreement. By analyzing the similarities and differences between named and unnamed lifetime maintenance agreement, and solutions which resorted Croatian legislator regulating the agreement on the maintenance until the moment of death, the author discusses if there is a need for regulation of this contract in the future Serbian Civil Code. Author suggests that this contract should be regulated in future Codification, in order to protect legal position of the care recipient.

Key words: agreement on the maintenance until the moment of death, lifetime maintenance agreement, legal consequences, abusement.

Др Небојша Ранђеловић

Редовни професор, Правни факултет Университета у Нишу

Др Жељко В. Лазић,

Доцент, Академија за националну безбедност, Београд

Мр Мартин Матијашевић,

Асистент, Факултет безбедности, Универзитет у Београду

ПРЕПОЗНАВАЊЕ И РЕАГОВАЊЕ НА ДИСКРИМИНАЦИЈУ УПОЛИЦИЈСКОМ ПОСТУПАЊУ

Апстракт: Прелазак са државноцентрично оријентисаног приступа безбедности у којем је главни циљ био заштита државне безбедности, на хуманоцентрично оријентисан приступ безбедности, повлачи са собом и измењену улогу субјеката система националне безбедности. Службе безбедности, војска и полиција више нису органи који се само старају за заштиту националне безбедности и сузбијање криминала, већ они данас имају знатно ширу и већудруштвену одговорност и значај. Припадници и припаднице система националне безбедности данас морају поседовати мултидисциплинарна знања, они су заштитници, неко ко треба да саслуша, посаветује, разуме проблеме грађана и грађанки. Посебно у раду полиције са најширим слојевима грађана и грађанки успостављају се различити односи и просто је неопходно да службеници и службенице полиције имају знања која ће им омогућити да препознају и реагују на угрожавање или појаву дискриминацију. Централни део рада обухвата анализу полицијског система Републике Србије са акцентом на концепт полиције у заједници и концепт људске безбедности као проактиван приступ у решавању проблема дискриминације. У овом истраживању разматрају се кривична дела са повећаним ризиком од дискриминације, пре свега, насиље у породици, трговина људима, кривична дела против полних слобода, изазивање националне, расне и верске мржње и нетрпељивости, насиље и недолично понашање на спортским приредбама. Надамо се да ће чланак „Препознавање и реаговање на дискриминацију у полицијском поступању“ помоћи читаоцима да „обују туђе ципеле“, тј. да разумеју проблеме других и разумеју различитости, којих ће увек бити у друштву и које чине друштво богатијим.

Кључне речи: поступање, полиција, дискриминација, људска права, слобода.

Nebojša Randelović, PhD

Full Professor, Faculty of Law University in Niš

Željko V. Lazić, PhD

Assistant Professor, Academy of National Security, Belgrade

Martin Matijašević, MSc

Assistant, Faculty of Security studies, University of Belgrade

RECOGNITION AND REACTION ON DISCRIMINATION IN POLICE POSITION

Abstract: The transition from a state-centered security approach, in which the main goal was to protect state security, to a human-centric-oriented approach to security, entails an altered role for the subjects of the national security system. Security services, the army and the police are no longer bodies that only care about the protection of national security and the fight against crime, but they now have a much wider and greater social responsibility and significance. Members of the national security system today need to have multidisciplinary knowledge, they are protectors, someone who needs to hear, advise, understand the problems of citizens. Particularly in police work with the broadest layers of citizens, different relationships are established and it is simply necessary for police officers and police officers to have knowledge that will enable them to recognize and react to the threat or appearance of discrimination. The central part of the paper includes the analysis of the police system of the Republic of Serbia with emphasis on the concept of police in the community and the concept of human security as a proactive approach in solving the problem of discrimination. In this research, criminal offenses with an increased risk of discrimination are considered, above all, domestic violence, trafficking in human beings, crimes against sexual freedom, provocation of national, racial and religious hatred and intolerance, violence and misconduct at sports events. We hope that the article "Recognizing and Responding to Discrimination in Police Practice" will help readers "catch other people's shoes", i.e. to understand the problems of others and to understand the diversity that will always be in society and make society richer.

Key words: treatment, police, discrimination, human rights, freedom.

*Д-р Михаил Малчев,
Хоноруван асистент, Юридически факултет, Университет „Св. Климент
Охридски”, съдия, Районен съд – Дупница, Република България*

ЗАКОНОДАТЕЛНАТА РЕФОРМА НА РАЗПОРЕДБАТА НА ЧЛЕН 51 ОТ ЗАКОНА ЗА НАСЛЕДСТВОТО КАТО ГАРАНЦИЯ ЗА УЕДНАКВЯВАНЕ НА СПОРНАТА СЪДЕБНА ПРАКТИКА ПО ПРИЛОЖЕНИЕТО Й

Анстракт: Откриването на наследство и възникването на право на наследяване е съпроводено с възможността за наследниците да приемат наследството на своя наследодател или да се откажат от тази възможност. Упражняването на правото на наследяване зависи от волята на наследниците, но има огромно значение за много по-широк кръг правни субекти, включително за нормалното развитие на гражданския оборот и правната сигурност. Висящото (незаето) наследство, което остава без титуляр в продължителен период от време след неговото откриване създава предпоставки за неговото разпиляване. В чл.51, ал.1 от Българския закон за наследството е уредена възможността по искане на всеки заинтересуван районният съдия, след като призове лицето, което има право да наследява, да му определи срок, за да заяви приема ли наследството или се отказва от него. Втората алинея на чл.51 предвижда, че ако в дадения му срок наследникът не отговори, той губи правото да приеме наследството. След отмяната на срока за приемане на наследството особено значение придобива разпоредбата на чл.51 от Закона за наследството, която дава възможност да се иска такъв срок да бъде определен от съда. Кредиторите на наследството, кредиторите на наследниците, останалите сънаследници и други заинтересовани лица (общини, държавни органи и т.н.) използват производството по чл.51 ЗН все по-често, като то придобива особено значение през последните години. Съдебната практика по приложението на чл.51 ЗН придобива значителни количества, но за съжаление тълкуването и прилагането на тази разпоредба е противоречиво и спорно. Настоящата статия цели да постави за обсъждане спорните въпроси в съдебната практика по приложението на чл.51 ЗН. Поставянето на тези въпроси на обсъждане е първата стъпка за целесъобразното им разрешаване и цели да предизвика предложения de lege ferenda към законодателя за усъвършенстване на уредбата. Многото на брой спорни въпроси от материалноправен и процесуален характер са показателни за необходимостта от законодателна намеса, която да прецизира и допълни съдържанието на чл.51 ЗН. По този начин ще се гарантира еднаквото и

правилно приложение на разпоредбата в практиката. В противен случай правораздавателната дейност на съдилищата при прилагането на чл.51 ЗН ще бъде лишена от желаната предвидимост, а принципите за еднакво приложение на закона и за правната сигурност ще останат само с пожелателен характер.

Ключови думи: Закон за наследството, право на наследяване, откриването на наследството, определяне на срок за приемане/отказ от наследство, противоречива съдебна практика, предложения de lege ferenda.

*Mihail Malchev, PhD,
Honorary assistant, Faculty of Law, University “St. Clement Ohridski”
Judge in Regional Court in Dupnitca, Republic of Bulgaria*

LEGISLATIVE REFORM OF THE PROVISION OF ARTICLE 51 OF THE INHERITANCE ACT AS A GUARANTEE OF UNIFICATION OF THE DISPUTE CASE – LAW ON ITS APPLICATION

Abstract: The discovery of an inheritance and the right to inheritance is accompanied by the possibility for the heirs to accept the succession of their legacy or to give up this opportunity. The exercise of the right of inheritance depends on the will of the heirs, but it is of great importance for a much wider range of legal entities, including the normal development of civilian turnover and legal certainty. The pending (unpaid) heritage, which remains untitled for a long period of time after its discovery, creates preconditions for its dissolution. Article 51 (1) of the Bulgarian Inheritance Act provides for the possibility, at the request of any interested district judge, upon summoning the person entitled to inherit him to set a time limit to declare his inheritance or renounces him. The second paragraph of Article 51 provides that if the heir fails to answer within a given time limit, he loses the right to accept the succession. After the cancellation of the period for acceptance of the inheritance, the provision of Art. 51 of the Inheritance Act is of particular importance, which makes it possible to request such a term to be determined by the court. The creditors of the estate, the creditors of the heirs, the other co-heirs and other interested persons (municipalities, state bodies, etc.) are

using the procedure under Art. 51 of the of the Inheritance Act more and more, and it is of particular significance in recent years. The jurisprudence on the application of Article 51 of the Inheritance Act acquires significant quantities, but unfortunately the interpretation and application of this provision is controversial and controversial. This article aims to discuss the controversial issues in the case law on the application of Article 51 of the Inheritance Act. Putting these issues under discussion is the first step towards their appropriate resolution and aims to bring de lege ferenda proposals to the legislator to improve the regulation. The many issues of substantive and procedural issues are indicative of the need for legislative intervention to refine and supplement the content of Article 51. This will ensure the uniform and correct application of the provision in practice. Otherwise, the judicial activity of the courts in the application of Art. 51 of the Inheritance Act will be deprived of the foreseeability desired, and the principles of uniform application of the law and legal certainty will only be of a desirable nature.

Key words: Inheritance Act, right of inheritance, discovery of heritage, setting a time limit for acceptance / denial of inheritance, contradictory case – law, proposals de lege ferenda.

Д-р Зоран Јовановски

Вонреден професор, Воена академија "Генерал Михаило Апостолски" – Скопје Универзитет "Гоце Делчев" – Штип

НЕГАТИВНИТЕ СТРАНИ НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА

Апстракт: Денес светот се повеќе ги актуелизира проблемите со: глобализацијата (нејзините негативни страни), загадувањето на животната средина, глобалното затоплување, организираниот криминалитет, тероризмот, еко тероризмот, компјутерскиот криминалитет, оружјето за масовно уништување... Сите погоре наведени појави имаат тенденција да поттикнат размислување кај човештвото, но за жал, сите само зборуваат за тоа, но се не преземаат никакви превентивни мерки, на прво место го ставаат сопствениот интерес, а од после кога ќе настане штетата, понекогаш таа штета е и во големи размери, кои одпосле се обидуваат да ја санираат.... но овде јас би го поставил прашањето, како може да се санира таква штета од големи размери, без претходно да се интервенира со отстранување на несоодветни статични матрици и модели, кои само фигурираат фрлени во архивата на безбедносните служби? Исто така би го поставил и прашањето, како може да се превенира тероризмот, транснационалниот организиран криминалитет, еко – тероризмот без меѓународното казнено право и неговите закони? Апсурдно е да се говори за сведување во рамки на минимум на погоренаведените форми на кривични дела без меѓународното казнено право и неговите конвенции како и меѓународните судови и трибунали за репресија и санкционирање на меѓународните сторители на кривични дела.

За погоре наведените негативни појави, за решавање на таквите проблеми, статичните модели на заштита водат само кон пропаст, затоа што тие не овозможуваат да се направи анализа на проблемот односно заканата, било таа да е латентна, видлива или хипотетичка. Пред се, треба да се тргне од компаративниот пристап, кој не овозможува правење на грешки, затоа што нивото на грешки се намалува доколку објективно се разгледа проблемот, и слободно може да се каже дека е повторлив процес. Овој повторлив процес содржи препознатлива матрица на анализа. Матрицата се менува во зависност од променливите индикатори. А токму индикаторот е тоа што ја предизвикува потребата за формирање на динамична матрица за анализа на проблемот, што ќе проектирана соодветно да одговори на заканите, односно со нејзниот соодветен безбедносен модел. На пример ЦИА е една од најмоќните и најсложените безбедносни служби. Таа има развиено

разузнавачки процесен модел кој што се состои од неколку нивоа: прибирање, анализирање (обработка) на податоци, дистрибуција (важно е кому му се доставуваат обработените податоци), да не се прават анализите за потреби на самата служба, туку да има комисија која ќе може реално да ги согледа, и повратен одговор од оној на кој сме му ги дистрибуирале податоците. Кога сите држави во светот, би имале развиено ваков модел, и кога него би го креирал и со него би работел соодветен кадар, сметам дека погоре наведените облици на криминалитет не би биле искоренети, но сепак би биле сведени во рамка која би можела да се контролира доколку безбедносните служби на земјите ги почитуваат законите правилно и прецизно на меѓународното казнено право.

Клучни зборови: Глобализација, организиран криминал, тероризам, статична безбедносна матрица, динамична безбедносна матрица.

Zoran Jovanovski, PhD

Assistant Professor, Military Academy "Genaral Mihajlo Apostolski", University "Goce Delchev" in Shtip

THE NEGATIVE SIDES OF GLOBALIZATION

Abstract: Nowadays, problems regarding globalisation (its disadvantages), pollution of the environment, global warming, organised criminal, terrorism, eco terrorism, computer criminal, as well as weapon for massive destruction are being increasingly actualised. All of the above mentioned phenomena have a tendency to trigger humanity to think, but unfortunately enough, everyone is solely talking about it without implementing any precautionary measures. Everyone looks primarily after their own interest, and later when the damage, which can sometimes be quite significant, is done, they try to repair it. Here, I would raise the question "how could one repair such significant damage without previously intervening by removing inadequate static matrices and models which are only left in the archives of the safety agencies?" About the aforementioned negative phenomena and the tackling of those problems, the static models for protection lead only to destruction because they do not allow conducting an analysis of the problem, regardless whether it is latent, apparent, or hypothetical. First of all, one should start with the comparative approach, which does not allow making mistakes, because the level of

mistakes is diminished if the problem is objectively looked at, and it can be easily said that it is a repetitive process. This repetitive process contains an identifiable matrix of analysis. The matrix changes depending on the variable indicators. And it is the indicator that causes the need of forming a dynamic matrix for the problem analysis, which would be designed precisely in order to face the threats, i.e. with its adequate safety model. For instance, CIA is one of the most powerful and most complex safety agencies. CIA has developed an investigating process model which consists of several levels: gathering data, analysis of the data, distribution (it is important who is provided with the analysed data), not carrying out the analyses for the needs of the agency itself, but to have a committee who will be able to perceive realistically, and a response from those who have been distributed with the data. If all of the countries in the world had developed such model, and if the model was created and worked with by adequate personnel, I reckon that all of the aforementioned types of criminal would not be eradicated, but still they would be minimised to a level which could be controlled.

Key words: Globalisation, Organized Criminal, Terrorism, Static Safety Matrix, Dynamic Safety Matrix.

Д-р Билјана Каровска-Андоновска

Доцент, Воена академија „Генерал Михаило Апостолски” - Скопје

РЕФОРМИТЕ ВО СИСТЕМОТ ЗА СЛЕДЕЊЕ НА КОМУНИКАЦИИТЕ НАСПРЕМА ПРЕПОРАКИТЕ ВО ИЗВЕШТАЈОТ НА ПРИБЕ

Апстракт: Реформирањето на системот за следење на комуникациите е една од препораките содржани во Извештајот на групата високи експерти за системски прашања за владеење на правото во врска со следењето на комуникациите, во пошироката јавност познат како Извештај на Прибе. Со реформираното законодавство се очекува да се воспостават стандарди и практика кои ќе оневозможат повторно неосновано и неселективно навлегување во приватноста на граѓаните.

Наспрема очекувањата, содржината на донесените закони кои го сочинуваат реформскиот пакет во оваа сфера, и покрај некои несомнено позитивни елементи, сепак остава впечаток дека одредени претходно утврдени приоритети, како и дел од суштинските препораки од Извештајот на Прибе, не се содржани во реформските зафати. Во процесот на креирање на реформскиот пакет не беа целосно отстранети одредени дискутабилни елементи кои се провлекуваа и во претходните закони. На тој начин, ја пропуштивме можноста за конечно поставување на легислативна основа која ќе оневозможи концентрација на моќ во еден орган и монопол во користење на опремата за следење на комуникациите.

Во овој труд направен е осврт на законите кои го сочинуваат реформскиот пакет за следење на комуникациите, и во контекст на препораките од Извештајот на Прибе, нотирани се слабостите, но и некои позитивни елементи содржани во новите законски решенија.

Клучни зборови: реформски пакет, следење на комуникации, препораки, извештај на Прибе.

Biljana Karovska-Andonovska, PhD
Assistant professor, Military Academy "General Mihailo Apostolski" - Skopje

REFORMS IN THE SYSTEM OF INTERCEPTION OF COMMUNICATIONS VS. THE RECOMMENDATIONS FROM THE PRIEBE'S REPORT

Abstract: The reforming of the system of interception of communications is one of the recommendations contained in the Report of the Senior Experts' Group on systematic Rule of Law issue relating to the communications interception, in the wider public known as the Priebe's Report. It is expected that with the reformed legislation, standards and practices will be established, which will prevent the illegal and non-selective intrusion into the privacy of citizens.

Contrary to the expectations, the content of the adopted laws, which make up the reform package in this sphere, despite some undoubtedly positive elements, leave the impression that certain previously established priorities, as well as some of the core recommendations of the Priebe's Report, have not been contained into the reform.

In the process of the creation of the reform package, certain questionable elements contained in the previous laws, were not completely removed. In this way, we have missed the possibility of finally setting up a legislative basis that would prevent the concentration of power in one body and a monopoly in the use of equipment for monitoring communications.

In this paper, a review of the laws that make up the reform package for interception of communications is made, and in the context of the recommendations of the Priebe's Report, weaknesses are noted, as well as some positive elements contained in the new legal solutions.

Key words: Reform Package, Interception of communications, Recommendations, Priebe's Report

*Д-р Урош Новаковић,
Доцент, Правни факултет, Универзитет у Београду Република Србија*

РЕЛИГИЈА ДЕТЕТА –АСПЕКТ РОДИТЕЉСКОГ ПРВА ИЛИ ПРАВА ДЕТЕТА НА ИЗБОР

Анстракт: Иако питање религије детета у српској теорији породичног права није значајније обрађивано, у иностраној литератури теоријске расправе о овом питању датирају још с краја XIX века. Религија постаје битно питање у породичном праву у савремено доба с обзиром да је све више присутан елемент мултикултуралности, односно закључење бракова између особа различитог држављнства и различите религије у којима се рађају деца која ће бити одгајана у складу са једном културном, религијском догмом. У многим државама, међу којима наводимо Израел и Јужну Африку, закључење и развод брака регулишу религијске норме. Позитивноправне норме су уједно и религијске норме. То се посебно, и пре свега, односи на породичноправне норме. Наводи се да је САД најрелигиознија држава западног света, где припадају још и Пољска и Ирска. У муслиманским државама култура и право одражавају религијска уверења.

Једно од основних права родитеља према својој деци је право родитеља да васпитавају децу. Право родитеља да одреде религију детета имало је свој корен у *patria potestas* оца да одреди религију детета као његовом искључивом праву. Родитељи имају уставом заштићено право да одреде религију детета и његово религијско образовање. Међутим, родитељско право у овој области није апсолутно, посебно када се услед религијских уверења угрожава здравље детета.

За разлику од целукопног сета права детета уведених у правни систем Породичним законом 2005. године, право детета на избор религије није изричито предвиђено законом. У току трајања брака оба родитеља одређују религију детета. Породични закон предвиђа да родитељ који не врши родитељско право има право да одлучује о битним питањима која утичу на живот детета: предузимање медицинског захвата, промена пребивалишта, образовање и располагање имовином детета веће вредности. С обзиром да се религија не разликује по тежини од других битних питања која утичу на

живот детета, додатно јер је за предузимање медицинске интервенције потребна сагласност родитеља који не врши родитељско право, а како (не)предузимање медицинске интервенције може бити условљено религијским опредељењем родитеља, онда би требало тражити сагласност родитеља који не врши родитељско право и за избор религије детета. У случају развода брака за одређивање или промену религије детета потребна је сагласност родитеља који не врши родитељско право.

Кључне речи: родитељско право, право детета, религија детета, битна питања за живот детета, сагласност родитеља.

Urosh Novakovic,
Assistant Professor, Faculty of Law, University in Belgrade, Republic of Serbia

CHILD RELIGION - PARENTAL RESPONSIBILITY OR RIGHT OF THE CHILD TO CHOSE

Abstract: Although child religion issues in the Serbian family law theory has not been significantly examined in foreign theoretical discussions this issue dating back to the end of the XIX century. In modern time religion becomes an important issue in family law due to the increasingly significant element of multiculturalism, conclusion of marriages between people of different nationality and different religions, in which born children will be raised in accordance with particular cultural, religious dogma. In many countries, among which we mention Israel and South Africa, religious norms govern marriage and divorce. Positive norms are also religious norms. This especially and primarily relates to family law norms. It is alleged that the USA are the most religious country in the Western world, including Poland and Ireland. In Muslim countries, cultures and law reflect religious beliefs. One of the fundamental parental rights toward their children is the right of parents to raise their children. The parent's right to determine child's religion had its roots in fathers *patria potestas* to determine child's religion as his exclusive right. Parents have a constitutionally protected right to determine child's religion and his religious education. However, parental rights in this area is not (and should not be) absolute, especially when due to parent's religious beliefs endanger the child's health. Unlike whole set of children rights introduced into serbian legal system by the Family Act in 2005, the child's right to chose religious is not expressly provided by law. During the marriage, both parents have right to determine child's religion. Family Act provides that a parent who does not exercise parental responsibility has the right to decide on important issues affecting the child's life: taking medical treatment, residence change, education, and disposition of the child high value assets. Considering that religion questions does not differ from other important issues affecting the child's life, according to Family Act, in addition because undertaking medical interventions require consent of the parent who does not exercise parental responsibility, bearing in mind that undertake of medical intervention may be conditioned by parent's religious commitment, the consent of a parent who does not exercise parental responsibility is required for determing child's religion. In the case of parental divorce, determing or change of the child's religion requires consent of a parent who does not exercise parental responsibility.

Key words: parental responsibility, right of the child, child religion, Family Act, parental consent.

*Д-р Александар Спасеновски
Доцент, Правен Факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Свети Кирил и Методиј“ во Скопје*

ЗА ЕВОЛУЦИЈАТА НА ПАРТИСКИОТ СИСТЕМ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА (ИСТОРИСКО-ПРАВЕН ОСВРТ)

Анстракт: Партискиот систем во Македонија се обликувал под влијание на општите историски прилики поврзани со остварувањето на стремежите на граѓаните за создавање независна држава, како и под влијание на вкупните историски процеси поврзани со етаблирањето на претставничката демократија во современа смисла на зборот.

Од државно-правен аспект, историјата на партиското организирање во Македонија може да се подели на три периоди:

Прв период, кој трае до 1944 година, кога Македонија ја нема заокружено својата државност;

Втор период, кој трае од 1944 до 1991 година, кога Македонија го започнува процесот на заокружување на својата државност како социјалистичка република во состав на Федеративна Југославија;

Трет период, кој трае од 1991 година до денес, кога Македонија е независна, самостојна и демократска држава.

Во политичко-национална смисла, меѓникот помеѓу првиот и вториот период е одржувањето на Првото заседание на Антифашистичкото собрание на народното ослободување на Македонија (АСНОМ), на 2 август 1944 година, во манастирот „Св. Отец Прохор Пчињски“ на кое се носи одлуката за создавање на Социјалистичка Македонија која влегува во федерација со останатите народи на Југославија. Меѓникот помеѓу вториот и третиот период, пак, е референдумот од 8 септември 1991 година, со кој во потполност се заокружува националниот стремеж за организирање на Република Македонија (РМ) како независна држава.

Соодветно на ваквата временска рамка, во трудот е изложен историско-правен осврт согласно кој беше востановен политичкиот плурализам во земјата, што беше еден од основните столбови на кои, подоцна беше градена независна и самостојна РМ.

Zdravko Grujić, PhD

Assistant Professor, Faculty of Law, University of Priština

Temporary settled in Kosovska Mitrovica

CONTEMPORARY MODALITIES OF THE IMPRISONMENT ALTERNATION IN THE CRIMINAL LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF SERBIA

Abstract: The contemporary criminal legislation of the Republic of Serbia, after novels from 2006 and subsequent amendments and supplements of the laws, contains a number of new institutes which enable the alternation of the short-term imprisonment. According to the content and position in the system, institutes present new alternative criminal sanctions or measures, methods or ways of avoiding the pronouncement of prison sentences against perpetrators of minor offenses. Although, according to the structure of the penalties imposed, the criminal justice system is oriented to the application of traditional alternatives to prison sentences (above all, conditional sentence), overcrowding and overloading of the penitentiary system are basic indications of the need to spread an alternative approach to certain categories of the offenders. The aim of this paper is to present and critically analyze contemporary modalities of alternation of short-term imprisonment in the criminal legislation of the Republic of Serbia, using the normative, dogmatic and comparative methods, and to determine the degree of harmonization of the national legislation with the standards established in the Council of Europe acts and practices of the European Union states in this area.

Keywords: alternation of the imprisonment, new alternatives to imprisonment, criminal legislation of the Republic of Serbia

Dr. Sanja Gongeta

Viši predavač na Veleučilištu „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru

EUROPSKI ZAKONODAVNI OKVIR MEĐUBANKOVNIH NAKNADA ZA PLATNE TRANSAKCIJE PUTEM KARTICA

Apstrakt: Kartično plaćanje, neovisno o tome radi li se o prekograničnom ili nacionalnom plaćanju te kupnja putem interneta, značajna su sastavnica trgovine unutar granica jedinstvenog europskog tržišta. Pravilno funkcioniranje tog cjelovitog tržišta zahtijeva kontinuiran rad na prepoznavanju i otklanjanju prepreka koje dovode do njegove fragmentacije. U radu se daje pregled recentnih zakonodavnih rješenja za međubankovne naknade za kartične platne transakcije u Europskoj uniji, s posebnim naglaskom na Uredbu 2015/751 Europskog parlamenta i Vijeća o međubankovnim naknadama za platne transakcije na temelju kartica, a koja su uslijedila nakon provedbe postupaka u predmetima Mastercard i Visa. Također, analizira se visina naknada za kartična plaćanja u državama članicama.

Ključne riječi: međubankovne naknade, elektroničko plaćanje, Uredba 2015/751, europsko unutarnje tržište

Dr. Sanja Gongeta, PhD

Senior lecturer, College of Applied Sciences Lavoslav Ružička in Vukovar

EUROPEAN LEGISLATIVE FRAMEWORK ON INTERCHANGE FEES FOR CARD-BASED PAYMENT TRANSACTIONS

Abstract: Card payments, regardless of whether they are cross-border or national payments and online purchases, are a significant component of trade within the limits of a single European market. The proper functioning of this comprehensive market requires continuous work on identifying and eliminating obstacles leading to its fragmentation. This paper gives an overview of recent legislative solutions for interchange fees for card payments in the European Union, with special emphasis on Regulation 2015/751 of the European Parliament and the Council on interchange fees for card-based transactions, which followed after the Mastercard and Visa cases. The paper also analyses the amount of fee for card payments in the Member States.

Key words: interchange fees, online payment, Regulation 2015/751, European single market

*Д-р Орде Ѓорѓиоски, доктор на правни науки
Докторанд на економски науки – менаџмент,
Директор на правни и општи работи
во „Витаминка“ АД Прилеп*

ПРЕПОРАКИ ЗА КРЕИРАЊЕ ПРАВНА РАМКА ЗА ЕФЕКТИВНА „БОРБА“ СО ДОЦНЕЊЕТО ВО ПЛАЌАЊЕТО НА ПАРИЧНИТЕ ОБВРСКИ

Апстракт: Преку елаборацијата на очекуваните ефекти од воведувањето на легислативата за спречување на задоцнетите плаќања во деловните трансакции и дадените препораки за креирање одржлив систем на норми во оваа област, се добиваат солидни сознанија за определувањето на пристапот во делот на спречувањето на задоцнетото плаќање на паричните обврски. Веќе измина еден референтен период од кој можат да се согледаат ефектите од донесувањето на Директивата 2011/7/ЕУ на европскиот простор, што секако важи и за Законот за финансиска дисциплина во нашата земја. Од анализата на состојбите во Република Македонија во оваа сфера произлегува дека постојат низа недоречености кои ја релативизираат вистинската функција на самата легислатива. Имено, покрај фактот што во континуитет бележиме прилично долги просечни рокови за плаќање на паричните обврски во деловните трансакции, забележуваме повеќе неусогласености помеѓу Законот за финансиска дисциплина и Директивата 2011/7/ЕУ. Од друга страна, роковите за исполнување на паричните обврски како суштинска придобивка од донесувањето на Директивата 2011/7, мора да бидат определени на начин што нема да дојде до груба повреда на начелото на слобода на уредување на облигационите односи. Без тенденција да се оспорат границите на слободата на договорање, секогаш мора да се води сметка и за потребите на учесниците во деловните трансакции по примерот на уреденоста на ова прашање во самата Директива 2011/7/ЕУ. Сепак, иако се очекува дека влијанието на Законот за финансиска дисциплина врз јакнењето на културата за навремено плаќање ќе биде значајно, мора да се нагласи дека се потребни и други механизми за подобрување на состојбите со плаќањето на паричните обврски.

Клучни зборови: парични обврски, дисциплина, легислатива.

*Orde Gjorgjioski, PhD in Legal Sciences in the field of Business Law,
PhD Candidate in Economics in the field of Management,
Legal and General Affairs Manager in F.I. "Vitaminka" SC Prilep*

RECOMMENDATIONS FOR CREATING LEGAL FRAMEWORK FOR EFFECTIVE COMBATING LATE PAYMENTS IN COMMERCIAL TRANSACTIONS

Abstract: Through elaborating the expected effects of implementing legislation for preventing late payments in business transactions and the given recommendations for creating sustainable system of norms in this area, we can get solid knowledge on determining the access to the late payments in commercial transactions prevention. One reference period has already passed, and it can show the effects of the Directive 2011/7/EU throughout Europe, which of course applies to the Law for financial discipline in our country, as well. From the analysis of the situation in R. Macedonia in this area, it seems there are many understatements that relativize the true function of the legislation itself. Namely, besides the fact that we have continuously seen rather long average payment terms in the commercial transactions, we can also see many incompliances between the Law for financial discipline and the Directive 2011/7/EU. On the other hand, the terms for fulfilling the commercial transactions as a vital benefit of the Directive 2011/7 enactment, have to be determined in a way which will not violate roughly the principle of freedom in regulating the obligations. Without tendency to dispute the contracting freedom limits, we always must take into account the needs of the participants in the commercial transactions according to the Directive 2011/7/EU. However, although it is expected that the Law for financial discipline influence on enhancing the culture for in due time payment, will be significant, we have to outline that other mechanisms for improving the situation in the commercial transactions, are also needed.

Key words: commercial transactions, discipline, legislation.

Dr Marija Tasić
Advokat iz Beograda

MEĐUNARODNOPRAVNA ZAŠTITA MANJINSKIH AKCIONARA U SVOJSTVO STRANIH INVESTITORA

Apstrakt: Normativni okvir za definisanje pojma investicije i investitora, direktnih i portfolio investicija, čine najpre propisi domicilne države i/ili međunarodni investicioni instrumenti. Strana investicija se definiše metodom *numerusclausus*, kroz pozitivnu, ili supsidijarnokroz negativnu enumeraciju. Posredno se na osnovu elemenata definicije, određuje i pojam investitora. S druge strane, kompanijski i propisi kojima se reguliše preuzimanje akcionarskih društava, kao i instrumentimekog prava, pored ostalog, definišu pojam akcionara, prava i obaveze, kao i materijalnopravnu i procesnopravnu zaštitu određenih prava. U radu analiziramo različite sisteme zaštite prava akcionara, ukazujući na to da se prava akcionara mogu štititi na nacionalnom i međunarodnom nivou, kao i mehanizme zaštite i dozvoljenost naknade direktne (eng.*directinjury*) i indirektna (eng. *reflective od derivative loss*) štete. Zbog generalnog trenda ekonomskih integracija neretko se dešava da strani investitor investira u akcionarsko društvo kroz dokapitalizaciju, IPO, kupovinu akcija na sekundarnom tržištu ili na drugi način, kada stiče statusakcionara. Integracijom ove dve uloge, kumuliraju se i pravna sredstva zaštite prava akcionara i stranog investitora, čime se povećava broj i vrsta instrumenata pravne zaštite koji su na raspolaganju stranom investitoru u odnosu na domaćeg investitora, počev od ICSID Konvencije, tribunali za rešavanja sporova između država i investitora, preko zaštite kroz mehanizme Evropske konvencije za ljudska prava. Postojanje i korišćenje pojedinih mehanizama međunarodnopravne zaštite dovodi domaće akcionare u neravnopravan položaj i narušava osnovni princip akcionarstva, a to je jednakost akcionara iste klase.

Ključne reči: manjinski akcionari, strani investitori, zaštita manjinskih akcionara, međunarodna zaštita akcionara, ICSID Konvencija, *investor-to-state* sporovi

Marija Tasić, PhD
Attorney at law

INTERNATIONAL LEGAL PROTECTION OF MINORITY SHARE HOLDERS AS FOREIGN INVESTITORS

Abstract: The normative framework for defining the concept of investment and investor, direct and portfolio investment, consists primarily of domicile regulation and/or international investment instruments. Foreign investment is defined by the *numerous clauses* method, through a positive, or subsidiary, through a negative enumeration. Indirectly, the term investor is usually determined based on the elements of the investment definition.

On the other hand, company legislation and legislation governing the take over of joint stock companies, as well as soft law instruments, *inter alia*, define the term of shareholder, relevant rights and obligations, as well as substantive and procedural protection of certain rights of shareholders. In this paper, we analyze different systems for protecting the rights of share holders, emphasizing different levels of protection of shareholders' rights such as the national and international level, as well as the mechanism self protection and compensation of direct damage and indirect or reflective or derivative loss. Due to the general trend of economic integration, it often happens that a foreign investor invests in a joint-stock company through the capital increase procedure, IPO, purchase of shares on the secondary market or otherwise, when it acquires the status of shareholders. By integrating these two roles, legal means of protecting the rights of shareholders and foreign investors are accumulated as well, which increases the numbers and types of legal protection instruments that are available to foreign investors in comparison to domestic investors, including the ICSID Convention, tribunals for investor-to-state dispute resolution via protection mechanisms prescribed by the European Convention on Human Rights. The existence and usage of certain mechanisms of international legal protection brings domestic shareholders in to an unequal position and violates the fundamental principle of shareholderism, that is, the equality of shareholders of the same class.

Keywords: minority shareholders, foreign investors, protection of minority shareholders, international protection of shareholders, ICSID Convention, investor-to-state disputes

*Д-р Илија Руменов,
Асистент, Правен факултет „Јустинијан Први“ Скопје
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“*

ПРЕДИЗВИЦИ НА МАКЕДОНСКОТО ЗАКОНОДАВСТВО ВО ДЕЛОТ НА ПРЕКУГРАНИЧНАТА НАПЛАТА НА ОБВРСКАТА ЗА ИЗДРШКА

Апстракт: Правните правила на Република Македонија кои се однесуваат на прекугранична наплата на побарувањата за издршка се повеќе или помалку непроменети од донесувањето на Законот за решавањето на судирот на законите со прописите на другите држави (ЗРСЗ) од 1982 година. Тоа значи дека одредбите за определување на меѓународна надлежност и колизионите норми во Законот за меѓународно приватно право на Република Македонија (ЗМПП) полнат 35 години. Во меѓувреме Хашката конференција за меѓународно приватно право во рамките на своите овластувања создаде два нови меѓународни договора: Хашката конвенција за меѓународна наплата на издршка на децата и други форми на семејна издршка од 2007 година и Хашкиот Протокол за меродавното право на обврската за издршка од 2007 година кои предвидуваат нови правила за определувањето на меродавното право. Во исто време, Европската унија ја донесе Регулативата бр. 4/2009 која содржи правила за определувањето на надлежноста, меродавното право, признавањето и извршувањето на странските одлуки и соработката во делот на обврската за издршка. Во овој контекст, Република Македонија (како држава кандидат за членство во ЕУ) се соочува со современи предизвици да го прилагоди својот правен систем на овие нови јурисдикциони критериуми и колизионни норми создадени во рамките на Хашката конференција и ЕУ. Овој труд најпрвин ќе даде краток осврт на постојните правила во Законот за меѓународно приватно право од 2007 година кои се однесуваат на обврската за издршка во Република Македонија и ќе ги спореди со правните правила предвидени во Хашките конвенции и регулативите на ЕУ и второ ќе се осврне на околностите кои и стојат на патот на Република Македонија во адаптирањето на правниот систем со правилата на Хашката конференција и ЕУ.

Клучни зборови: меѓународна надлежност, колизионни норми, обврска за издршка, ЗМПП, Хашката конвенција од 2007 година, Хашкиот протокол од 2007 година, Регулативата бр. 4/2009.

Ilija Rumenov, PhD
Asistant, Faculty of Law "Iustinianus Primus"
University Ss Cyril and Methodius - Skopje

CONTEMPORARY CHALLENGES OF THE CROSS BORDER MAINTENANCE OBLIGATIONS SYSTEM IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

Abstract: The legal rules in the Republic of Macedonia regarding cross border recovery of maintenance have been more or less unchanged from the Yugoslav Act Concerning the Resolution of Conflicts of Laws with Provisions of Other States in Certain Matters (PIL act of 1982). This means that most of the jurisdictional rules and the conflict of law rules are now turning 35 years. Meanwhile the Hague Conference of Private International Law has provided for two new legal acts, the 2007 Convention on the International Recovery of Child Support and Other Forms of Family Maintenance and the 2007 Hague Protocol on the Law Applicable to Maintenance Obligations which introduce new conflict of law rules regarding maintenance obligations. Moreover, the EU has adopted a new Council Regulation (EC) No 4/2009 of 18 December 2008 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and cooperation in matters relating to maintenance obligations. In this context the Republic of Macedonia (as a EU candidate country) now faces contemporary challenges to adjust its legal system to the new jurisdictional criteria and conflict of law rules developed by the Hague Conference of Private International Law and the EU. This article firstly gives a brief overview of the current PIL rules regarding recovery of maintenance in the Republic of Macedonia, comparing them to the rules provided in the 2007 Hague Protocol and the Maintenance Regulation and secondly it will address the means of the adjustment of such rules in the Republic of Macedonia.

Key words: Jurisdiction; Conflict of law rules; Maintenance; 2007 PIL Act of R. Macedonia; 2007 Hague Maintenance Protocol; Maintenance Regulation (EC) 4/2009

М-р Владан Мирковић

Асистент, Правен факултет, Универзитет во Нови Сад

НЕКИ ПРАВНИ И БЕЗБЕДНОСНИ АСПЕКТИ ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ

Анстракт: Процес глобализације је амбивалентан, што значи да с једне стране последице тог процеса могу бити повољне и пожељне по друштво и појединца, док са друге стране процес глобализације може довести у питање безбедност штићених вредности. Штетне последице глобализације можда се најбоље могу сагледати кроз тешке облике криминалитета, од којих су најдеструктивнији организовани криминал и тероризам. Обе врсте криминалитета имају вишеструку корист од глобализације у смислу ширења криминалног тржишта односно подручја на коме могу да врше криминалне акте; избегавања кривичног гоњења боравком у нестабилним државама и регионима; релативно лакој доступности оружја; ширења радикалних идеја и њиховог насилног спровођења уз придобијање подршке на међународном нивоу. На овакве облике угрожавања ниједна држава не може самостално да одговори, а посебно државе које зависе од помоћи великих сила и међународних организација. Због тога носиоци угрожавања који делују на међународном плану користе управо ове државе које немају довољно отпоран и јак систем безбедности, као базу за своје деструктивно деловање или као мету таквог деловања. У циљу остваривања оптималне индивидуалне и националне безбедности потребно је предузети мере у два правца. Прво потребно је искористити предности глобализације те иницирати мере сарадње на што ширем плану, а посебно међу државама које деле исте безбедносне приоритете. С друге стране потребно је предузети све потребне мере на унутрашњем плану како би систем безбедности био довољно отпоран на све унутрашње облике угрожавања.

Кључне речи: Глобализација, право, безбедност, људска права, организовани криминал, тероризам, људска безбедност.

Vladan Mirković, LL.M

Assistant, PhD studies, Faculty of Law University of Novi Sad in Novi Sad

SOME LEGAL AND SECURITY ASPECTS OF GLOBALIZATION

Abstract: The process of globalization is ambivalent, which means that on one hand the consequences of this process can be favorable and desirable for the society and the individual while on the other hand the process of globalization can jeopardize protected values. Harmful consequences of globalization may best be seen through severe forms of crime, of which the most destructive are organized crime and terrorism. Both types of crime have multiple benefits from globalization such as expanding the criminal market or areas where criminal offenses could be committed; the avoidance of prosecution by staying in unstable states and regions; the relatively easy availability of weapons; spreading radical ideas and their violent implementation and gaining the support in the international community. No country can answer these types of threats independently, especially the ones that depend on the assistance of great powers and international organizations. Because of this, the carriers of threat use the countries that do not have a sufficiently resistant and powerful security system, as a “safe house” or as a target of destructive action. In order to achieve optimal individual and national security, states have to take measures in two directions. First, it is necessary to take advantage of globalization and to initiate cross-border cooperation on a wider scale, especially among states that share the same security priorities. On the other hand, it is necessary to take all necessary measures, especially legal, on the internal level to ensure that the security system is sufficiently resistant to all internal forms of threatening.

Key words: Globalization, law, security, human rights, organized crime, terrorism, human security.

*М-р Александар Јовановски,
докторанд на Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје -
Правен факултет „Јустинијан Први“ Скопје*

ПРЕДНОСТИ И НЕДОСТАТОЦИ НА ЈАВНОТО ПРИВАТНО ПАРТНЕРСТВО

Анстракт: Кај концептот за јавно приватно партнерство преовладуваат предностите, односно придобивките од неговото користење, меѓутоа треба да се нагласи дека овој модел не треба да се смета како единствена можност и решение за развој на инфраструктурата или испораката на услуги за граѓаните, од причина што постапката за јавното приватно партнерство претставува долготраен и исклучително комплексен процес. Во овој труд се издвојуваат предностите и недостатоците на јавното приватно партнерство во споредба со традиционалните, стандардни модели достапни за реализација на проектите од јавен интерес. Издвојувањето на предностите од недостатоците на јавното приватно партнерство е важно за успешноста на еден инфраструктурен проект од јавен интерес или обезбедување на јавна услуга, бидејќи со избор на вистинскиот модел ќе зависи и успешноста за целосно спроведување на проектот од идеја до реализација. Исто така, ќе се оцени оправданоста на проектот, изводливоста и економско-финансиската исплатливост на потфатот кој би требало да се спроведува. На крајот изнесени се заклучните согледувања за преовладувањето на предностите, во однос на недостатоците на концептот за Јавното приватно партнерство, споредено со традиционалните, стандардни модели достапни за реализација на проектите од јавен интерес.

Клучни зборови: Јавно приватно партнерство, предности, недостатоци.

Aleksandar Jovanovski, LL.M

Doctoral Studies, Faculty of Law "Iustinianus Primus", Ss. Cyril and Methodius University in Skopje

ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF THE PUBLIC PRIVATE PARTNERSHIP (PPP)

Abstract: In the concept of Public Private Partnership the advantages, or the benefits of its use, are more prevalent than the disadvantages, however, should be pointed out that this model is not the only opportunity and solution for infrastructure development, as well the delivery of services to the citizens. The reason for this is the fact that PPP procedure represents a long-lasting and extremely complex process.

This paper identifies the advantages and the disadvantages of the Public Private Partnership, set side by side with the traditional, standard models available for the fulfillment of different projects of public interest.

Separating the advantages from the shortcomings of the Public Private Partnership is an important factor in the success of any infrastructure project of public interest as well as the providing of any public services, the choice of the right model will bring success to the full implementation of the project from idea to realization.

This paper, also, will assess the validity of the project, its achievability and the economic and financial benefits of it.

Finally, are presented conclusions of the prevalence of the advantages of the PPP concept, compared to its shortcomings, in relations to the traditional, standard models available for the realization of projects of public interest.

Key words: Public Private Partnership, advantages, disadvantages.

Марија Драгићевић
Асистент, Правни факултет Универзитета у Нишу

МИРЕЊЕ КАО АЛТЕРНАТИВНИ НАЧИН РЕШАВАЊА РАДНИХ СПОРОВА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ – ДОМЕТИ О ОГРАНИЧЕЊА

Апстракт: Мирење је алтернативни начин решавања спорова у којем стране настоје споразумно решити свој спор уз помоћ једног или више миритеља, који странама помажу постићи нагодбу, без овлашћења да им наметну обавезујуће решење. Овај метод решавања спорова није нов. Заправо, он је присутан у друштву још пре судског решавања радних спорова, још од самих почетака друштва. Историјски посматрано, мирење је, у широким и оскудним правним оквирима, углавном препуштано вољи страна у спору и није било предмет већег интересовања законодавца. Међутим, када су услед развоја друштвених односа традиционални (судски) начини решавања спорова запали у кризу, практично и теоријско занимање за мирење се појачало. Сврха овог рада јесте да прикаже правно и фактичко стање у решавању радних спорова мирењем у Републици Србији. Аутор излагање започиње општим одређењем мирења дајући дефиницију и основна обележја. У наставку, аутор приказује раније правно уређење мирења као увертиру за приказ и процену уређења "новим", тренутно обавезујућим правним правилима. Правила "новог" уређења аутор упоређује са ранијим и упоредноправним решењима, са циљем да сагледа досадашњи развој поступка мирења, његова постојећа ограничења и процени домет будућег развоја. На темељу спроведеног истраживања, аутор закључно истиче да се потенцијал мирења као метода решавања радних спорова у Србији недовољно користи, те да се главни узрок таквог стања, не налази у правним решењима, већ у правној култури и правној свести грађана.

Кључне речи: радни спорови, решавање спорова, мирење

Marija Dragičević, LL.B.
Assistant, Faculty of Law, University of Niš

CONCILIATION AS ALTERNATIVE METHOD OF RESOLVING LABOR DISPUTES IN THE REPUBLIC OF SERBIA - ACHIEVEMENTS AND LIMITATIONS

Abstract: Conciliation is an alternative way of resolving labour disputes in which parties tend to solve the dispute amicably by means of one or more conciliators who help the parties settle, without any intention of imposing a binding solution on the parties. This method of dispute resolution is not new. Namely, the method has been present since the establishment of society, even before judicial resolution of labour disputes. Throughout history, due to rather loose legal framework, conciliation was left to the parties themselves and was not the subject of legislators' interest. However, along with the development of social relations, traditional (judicial) method of resolving disputes faced crisis, and practical and theoretical interest in conciliation increased. The goal of this paper is to depict legal and factual state of affairs in the field of resolving labour disputes by conciliation in the Republic of Serbia. The author commences by offering a general definition and main features of conciliation. In later chapters, the author offers an outline of previous legal framework of conciliation as an overview for the overview and assessment of "new", currently binding legislature. The author compares the rules of the "new" legal system with earlier and comparative law solutions, all with the aim outlining the current development of conciliation procedure and its limitations, and assessing the scope of future development. Based on the conducted research, the author has concluded that the potential of conciliation as a method of resolving labour disputes in Serbia is underused and that the main cause is not in legal solutions, but in legal culture and perception of the citizens.

Key words: labour disputes, dispute resolution, conciliation

*Александра Васић, асистент
Правни факултет Универзитета у Нишу
Урош Здравковић, асистент
Правни факултет Универзитета у Нишу*

ПАРАЛЕЛНА ТРГОВИНА И ИСЦРПЉЕЊЕ ПРАВА ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ

Анстракт: Појам паралелне трговине подразумева непоштовање дистрибутивне стратегије произвођача. Посматрано из визуре носиоца субјективног права интелектуалне својине, паралелна трговина представља губитак потпуне контроле над прометом производа који представљају материјализацију одређеног заштићеног интелектуалног добра. На основу овлашћења која чине садржину субјективног права интелектуалне својине, носилац ових овлашћења је заинтересован да спречи паралелну трговину. Паралелна трговина се може ограничити зависно од система исцрпљења права интелектуалне својине који се примењује у конкретној држави. Аутори у раду анализирају системе националног и међународног исцрпљења права интелектуалне својине и њихов однос са паралелном трговином.

Кључне речи: паралелна трговина, исцрпљење права интелектуалне својине, национално исцрпљење права интелектуалне својине, међународно исцрпљење права интелектуалне својине.

Aleksandra Vasić, LL.B.

Assistant, Faculty of Law, University of Niš

Uroš Zdravković, LL.B.

Assistant, Faculty of Law, University of Niš

PARALLEL TRADE AND INTELLECTUAL PROPERTY EXHAUSTION

Abstract: The concept of parallel trade implies disrespect of the manufacturer distribution strategy. Parallel trade, as seen from the perspective of the holder of subjective intellectual property rights, represents a loss of full control over the trade in products that represent materialization of certain protected intellectual property. Based on the authority which constitutes the content of the subjective intellectual property rights, the holder of these powers is interested in preventing parallel trade. Parallel trade can be limited depending on the system of exhaustion of intellectual property rights that are applied in a particular country. In this Paper, the authors analyze the systems of national and international exhaustion of intellectual property rights and their relation to parallel trade.

Key words: parallel trade, exhaustion of intellectual property rights, national exhaustion, international exhaustion.

*М-р Марјан Коцевски
Нотар*

ЗА ПОТРЕБИТЕ ОД ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА АКТУЕЛНИОТ ЗАКОН ЗА НОТАРИЈАТОТ

Абстракт: Третиот по ред Закон за нотаријатот е донесен во месец април 2016 година, а започна со примена од 1 јануари 2017 година, со кој за разлика од претходните два закони, се воведоа суштински новини кои го нарушија целокупното функционирање и делокругот на работа на нотарската служба кој го има прифатено латинскиот (континентален) тип на нотаријат.

Недостатоците и нерационалните решенија во актуелниот Закон за нотаријатот, беа констатирани и од страна на Европската комисија, која во извештајот за 2016 година даде сериозни забелешки, што беше причина во Планот 369 во кој се опфатени итни реформски приоритети и во Стратегијата за реформа на правосудниот сектор за периодот 2017 – 2021 да биде опфатен и нотаријатот со стратешка насока за измена на Законот за нотаријат преку редефинирање на нотарскиот акт, поедноставено постапување, зголемување на ефикасноста, намалување на трошоците, поедноставена постапка за именување и конципирање на испитот за нотари. Постапувајќи по дадените препораки во Планот и Стратегијата, Владата на РМ активно се заложи за нивно остварување, поради што беа формирани Работни групи за изменување и дополнување на соодветните закони кои го регулираат правосудниот сектор, меѓу кои спаѓа и нотаријатот.

Имајќи ги предвид дадените забелешки, препораки и укажувања од меѓународниот фактор, започнатиот просецот на изменување и дополнување на Законот за нотаријатот треба да се заокружи во насока на враќање на првобитната состојба на нотаријатот и овозможување правниот промет на недвижностите и правата во државата да се одвива по слободен избор на странките согласно основниот принцип во граѓанското право - слободна диспозицијата на волја на странките.

Клучни зборови: нотар, нотарски акт, солелмнизација, нотарски платен налог, повереник на суд, оставинска постапка.

Катарина Живановић

Министарству унутрашњих послова Републике Србије, Докторант Правног факултета Универзитета у Новом Саду

**ЗЛОУПОТРЕБА ПРАВА ОКРИВЉЕНОГ УСМЕРЕНА НА
ОДУГОВЛАЧЕЊЕ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА – ХАРМОНИЗАЦИЈА
ДОМАЋЕГ ЗАКОНОДАВСТВА СА НОРМАМА МЕЂУНАРОДНОГ
ПРАВА УЗ ПРИКАЗ ПРАКСЕ УСТАВНОГ СУДА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ**

Абстракт: Гаранције права на правично суђење и суђење у разумном року представљају фундаментални основ правно-демократске државе. На то указују како национална правна регулатива тако и норме међународног права. Такве гаранције, у себи инволвирају механизам заштите учесника кривичног поступка. Поштујући достигнути ниво људских права и слобода, настоји се обезбедити сваком лицу против ког је покренут кривични поступак, одређена извесност, да ће поступак бити правичан и окончан без одуговлачења. Језичко-логичким тумачењем терминолошких одредница *разуман* и *правичан*, потврђује се висок степен неодређености наведених појмова, односно непрецизности, што је један од узрока разноврсне, неједнаке праксе органа поступања, како на националном тако и на међународном нивоу. Ово из разлога што *прецизност* и *јасност* правних норми, представљају услов *condicio sine qua non*, без чијег остварења нема једнаког поступања (на шта указује и пракса Европског суда за људска права). Говорећи о праву учесника кривичног поступка на правичан поступак и право на окончање поступка у разумном року, запажамо двоструке могућности злоупотребе истих. Наиме, у првом случају заиста би се могло говорити о злоупотреби права, пре свега окривљеног, која су усмерена на одуговлачење поступка, док се са друге стране не може говорити о злоупотреби у правом смислу те речи, но о „оправданим разлозима“ имајући у виду постојећу организацију државних органа (судова), велики и стално растући број кривичних предмета, праћених повећаним обимом криминалитета. У раду, аутор настоји (приказом правних ставова и мишљења излучених из одлука Европског суда за људска права и Уставног суда Републике Србије) да укаже на значај и допринос понашања окривљеног лица као процесног субјекта, на трајање кривичног поступка.

Кључне речи: суђење у разумном року, фактори одуговлачења кривичног поступка, окривљени, пракса Европског суда за људска права, пракса Уставног суда Републике Србије.

Katarina Živanović LL.M

Ministry of Internal Affairs of the Republic of Serbia, PhD student at the University of Novi Sad, Faculty of Law

**MISUSE OF DEFENDANTS LEGAL RIGHTS DIRECTED TOWARDS
CRIMINAL PROCEEDING PROTRACTION – HARMONISATION OF THE
DOMESTIC LEGISLATION WITH INTERNATIONAL LEGAL NORMS
ALONG WITH THE LEGAL PRACTICE REVIEW OF THE
CONSTITUTIONAL COURT REPUBLIC OF SERBIA**

Abstract: Guarantees of rights to a fair trial and trial in a reasonable term represent a fundamental basis of a legally democratic State. The main indicators are National Law & Regulations and Norms of International Law. These particular guarantees involve protection mechanism of the participant in criminal proceeding. By respecting achieved level of human rights and freedom, the aim is to ensure established certainty that trial will be fair and completed without protraction, for every participant against whom criminal proceedings have been initiated. By linguistically-logical interpretation of terminology *reasonable* and *fair*, it is being determined the high extent of indeterminacy of mentioned terminology, eg. imprecision, being that one of the main reasons for the inconsistent practice of Legal Authorities, on both national and international level. All this as reasons why *precision* and *clarity* of legal norms represent the condition *condicio sine qua non*, without it's achievement there won't be equal treatment (European Human Rights Practice points to that as well). Speaking of the rights to fair trial and right to complete the trial in a reasonable time frame for the Participant in the criminal proceeding, the double misuse possibility of the same is being noticed. In a first case it is possible to talk about abuse of rights, moreover the defendant's, directed towards proceedings protraction, while on the other hand it cannot be discussed as protraction in a real sense of the word , more as "justified reasons" taking into consideration existing organization of State Authorities (Courts), large and constantly growing number of criminal cases, followed by the increase of the criminal activities. In her work Author strives (by showcasing legal stance and opinions excreted from decisions of European Human Rights Court and The Constitutional Court of the Republic of Serbia) to point on importance and contribution of Defendant's behavior as subject in a legal process on the length of the Criminal Proceedings.

Key words: trial in a reasonable time limit, Criminal proceeding protraction factors, the defendant, European Human Rights Court Practice, The Constitutional Court of the Republic of Serbia Practice.

Миња Блажић Павићевић, LL.M

*мастер права, студенткиња докторских студија на Правном факултету
Универзитета у Новом Саду, адвокат*

ПОВРЕДА ПРАВА НА ОДБРАНУ У ПРАКСИ ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА

Абстракт: Европска Конвенција за заштиту људских права и основних слобода гарантује право на правично суђење, које између осталог предвиђа да свако ко је оптужен за кривично дело има право да се брани лично или преко браниоца кога сам изабере, односно уколико нема довољно средстава да помоћ добије бесплатно, када интереси правде то захтевају. И поред овако гарантованог права постоји изузетно велики број повреда права на одбрану, за које је Европски суд за људска права поступајући по представкама заузимао различите правне ставове и утврђивао различите правне стандарде. Имајући у виду да се ради о веома комплексном праву и веома честим повредама загарантованог права, предмет овог рада је анализа праксе Европског суда за људска права у погледу повреде права на одбрану, као и значајних правних ставова и стандарда. Европски суд за људска права, примењујући Европску Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, поставио је стандарде који се односе на тумачења одредбе „свако ко је оптужен за кривично дело,“ и „када интереси правде то захтевају,“. Европски суд за људска права је такође заузимао одређене ставове по питањима повреде права на личну одбрану, ускраћивања права на ангажовање браниоца, оправданости додељивања браниоца по службеној дужности, интереса који оправдавају ангажовање браниоца по службеној дужности и „немања довољно средстава за ангажовање браниоца,“

Кључне речи: право на одбрану, право на правично суђење, одбрана *per se*, бранилац, Европски суд за људска права.

Minja Blažić Pavićević, LL.M

PhD student at the Faculty of Law University of Novi Sad, attorney at law

VIOLATION OF THE RIGHT TO DEFENSE IN PRACTICE OF EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

Abstract: European convention on human rights and fundamental freedoms guarantees a right to a fair trial, which among other rights predicts that anyone who is accused for a criminal act has a right to defend personally or with a defender whom he can pick himself, or if he doesn't have enough resources he will be provided with such defense for free, when the interest of justice demands so. Even though this right is guaranteed, there are plenty of exemptions and violations of the right to defense for which European court of human rights is taking different stands and determines different legal standards when dealing with applications. Having in mind the issue of very complex law and frequent violations of guaranteed human rights, the subject of this paper is the analysis of the practice of the European court of human rights with a view on violation of the right to defense as well as important legal stands and standards. European court of the human rights, while applying the European convention on human rights and fundamental freedoms, has set the standards which relate to the interpretation of the provision that „anyone who is accused of a criminal deed,, and „when interest of justice demands so,,. European court of the human rights has taken the stand stands on the issue of the right to personal defense, denial of the right on the representative, justification of the assignment of the defense attorney *ex officio* as well as interests that justify the assignment of the defense attorney *ex officio* and „not having enough resources to hire a defense attorney,,.

Key words: right to defense, right to fair trial, defense *per se*, defense attorney, European Court of the human rights

*Sanja Mišević,
Stečajni upravitelj i odvjetnik, Osijek*

ARBITRARNOST SUDSKIH ODLUKA KAO UGROZA VLADAVINI PRAVA U HRVATSKOG - DE LEGE LATA DE LEGE FERENDA

Abstrakt: Vladavina prava krunsko je pravno načelo, koje podrazumijeva sustav vlasti utemeljen na poštovanju ustava, zakona i drugih propisa, kako od strane građana, tako i od strane nositelja vlasti (napose ovih potonjih)!

U svojoj prirodi vrlo kompleksan institut vladavine prava, pravnike praktičare pravosuđa prvenstveno upućuje na pravo na pošteno suđenje!

Pravo na pošteno suđenje inkorporirano je u članak 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. U Republici Hrvatskoj, člankom 3. Ustava Republike Hrvatske, vladavina prava svrstana je u ustavnu kategoriju.

Deklaratorno, vladavina prava institut je vrlo visoko rangiran u Republici Hrvatskoj. Da li je to i u praksi tako, možda bude jasnije nakon dovršetka ovog rada. Arbitrarnost ili izostanak iste u sudskim odlukama upravo može biti instrumentom za mjerenje pravne uređenosti, te demokratske uljuđenosti svake pojedine države. Vladavina prava kao jedan od najviših pravnih standarda upravo upućuje na zabranu arbitrarnosti, pri čemu držim da je ključna obveza upravo sudova da zakonito i valjano obrazlože svaku svoju odluku. U tu svrhu, preporuka je da već prvostupanjski sudac, kod donošenja odluke, istu formulira i obrazloži vodeći se uputama Europskog suda za ljudska prava, sadržanim u bogatoj sudskoj praksi. Sudovanje na ovaj način jamči, između ostalog, približavanje najvišim standardima europskog sudovanja. Upravo motivirana nedorečenošću i neobrazloženošću pojedinih sudskih odluka, te svjedočeći većem broju odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske kojima su ustavne tužbe usvojene upravo poradi arbitrarnost sudskih odluka, odlučila sam upozoriti na ovu pojavnost.

Ovo naročito imajući u vidu i presude Europskog suda za ljudska prava, ali ponajviše ponukana lošim općim mišljenjem, kako građana, tako i samih pravosudnih dužnosnika, o stanju pravosuđa u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: arbitrarnost, vladavina prava, pošteno suđenje, obrazložene sudske odluke, Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava

*Sanja Mišević,
Lawyer, Osijek*

ARBITRARINESS IN COURT DECISIONS - A THREAT TO THE RULE OF LAW IN CROATIA – DE LEGE LATA DE LEGE FERENDA

Abstract: The rule of law is a crown legal principle which implies a system of government based on the respect of the Constitution, the laws and other regulations both by citizens and by the authorities (especially by the latter). Being in its nature a very complex institute of the rule of law, it primarily directs legal practitioners to the right to a fair trial. The right to a fair trial is incorporated into Article 6 of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. In the Republic of Croatia under Article 3 of the Constitution of the Republic of Croatia, the rule of law is classified as a constitutional category.

Declaratively, the rule of law is an institute which is very highly ranked in the Republic of Croatia. Whether this is also in practice will be clearer after the completion of this paper. It is exactly arbitrariness in court decisions or the lack of arbitrariness that can be an instrument for measuring the level of legal order and democratic integrity in a single state. The rule of law, as one of the highest legal standards, points to the prohibition of arbitrariness, and I hold that it is a key obligation for the courts to lawfully and reasonably explain any decision they issue. For this purpose, when making a decision, first-instance court judges are advised to formulate and give reasons for judgements following the instructions of the European Court of Human Rights contained in its rich case law. Thereby a guarantee will be provided for the administration of justice to be, among other things, closer to the highest standards of the administration of justice in Europe.

Motivated exactly by the inconclusiveness and unreasonableness of certain court decisions, and being aware of the numerous decisions of the Constitutional Court of the Republic of Croatia whereby constitutional complaints were adopted precisely because of the arbitrariness of court decisions, I decided to warn about this phenomenon.

This in particular bearing in mind the judgments of the European Court of Human Rights, but most of all the bad general opinion of both the citizens and the judicial officials themselves about the state of the judiciary in the Republic of Croatia.

Key words: arbitrariness, rule of law, fair trial, reasoned court decisions, European Convention for the Protection of Human Rights.

Кршић Жељко

Студент друге године Докторских студија на Правном факултету

Университета у Новом Саду Министарство унутрашњих послова Републике Српске, Инспектор за унутрашњу контролу

СВЈЕДОК САРАДНИК ПРАВОСУЂА У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ, DE LEGE LATA, DE LEGE FERENDA

Апстракт: Постоје различите врсте свједока, те је стога и значај њихових свједочења различит. Најпрецизније информације могу дати саизвршиоци и лица из њиховог окружења, те је свједочење тих лица свакако најзначајније у кривичном поступку. Та лица углавном одбијају да свједоче, било због тога што и сама подлијежу кривичном прогону, родбинских и других веза, страха од освете и тешко их је приволити на сарадњу са органима кривичног гоњења. Постоје различити модалитети којима органи кривичног гоњења обезбјеђују сарадњу таквих лица, као што су давање имунитета од кривичног гоњења и склапање споразума о свједочењу између таквих свједока и органа кривичног гоњења. У Босни и Херцеговини кривично процесно законодавство на свим нивоима, предвиђа могућност давања имунитета свједоку, те постоји институт заштићеног свједока, али када је у питању свједочење лица која су учествовала у извршењу кривичног дјела, тренутно је једино у Федерацији БиХ предвиђена могућност споразума између починиоца кривичног дјела и тужилаштва о свједочењу, гдје то лице постаје свједок сарадник правосуђа. У досадашњој пракси у Босни и Херцеговини, примјена имунитета од кривичног гоњења свједока и заштите свједока је показала потребу за квалитетнијим и прецизнијим нормативним уређењем, а у циљу побољшања ефикасности и економичности кривичног поступка, неопходно је у увести и разрадити норме којима би се обезбиједила могућност свједочења лица која су учествовала у извршењу кривичних дјела, а која избјегавају да свједоче. Прецизнијим и квалитетнијим уређењем предметне материје, по угледу на државе у окружењу, допринијело би се ефикасности, ефективности и економичности кривичних поступака, прије свега кривичних поступака у вези са кривичним дјелима организованог криминала и корупције.

Кључне речи: Свједок сарадник правосуђа, имунитет, заштићени свједок, свједочење окривљеног, кривично гоњење

Kršič Željko

Doctoral student, Law Faculty University in Novi Sad

**THE WITNESS ASSOCIATE OF THE JUDICIARY IN CRIMINAL
PROCEEDINGS IN BOSNIA AND HERZEGOVINA,
DE LEGE LATA DE LEGE FERENDA**

Abstract: There are different types of witnesses, and therefore the significance of their testimonies is different. The most accurate information can be provided by co-perpetrators and persons from their surroundings, and the testimony of these persons is certainly the most significant in criminal proceedings. These people mostly refuse to testify, either because they themselves are subjected to criminal prosecution, for family and other relations, fear of revenge, and it is difficult to agree to cooperate with the prosecuting authorities. There are various modalities that the prosecuting authorities use to provide for the cooperation of such persons, such as the granting of immunity from criminal prosecution and the conclusion of an agreement on testimony between such witnesses and prosecuting authorities. In Bosnia and Herzegovina, criminal procedural legislation at all levels envisages the possibility of granting immunity to the witness, and there is a protected witness institution, but when it comes to the testimony of persons who participated in the commission of the criminal offense, only the Federation of BiH has the possibility of making an agreement between the perpetrator of the criminal acts and prosecutors' offices on the testimony, where this person becomes witness associate of the judiciary. In previous practice in Bosnia and Herzegovina, the application of immunity from the prosecution of witnesses and the protection of witnesses has shown the need for better and more precise normative regulation, and in order to improve the efficiency and cost-effectiveness of criminal proceedings, it is necessary to introduce and develop norms to provide the possibility of witnessing persons who participated in the commission of criminal offenses, who avoided to testify. A more precise and better quality regulation of the subject matter, on the basis of the neighboring countries, would contribute to the efficiency, effectiveness and cost-effectiveness of criminal proceedings, primarily the criminal procedures related to the criminal offenses of organized crime and corruption.

Key words: Witness associate of the judiciary, immunity, protected witness, testimony of the defendant, criminal prosecution.

Ilija Manasiev, PhD Candidate
Asistant, Faculty of Law "Iustinianus Primus"
University of Ss. Cyril and Methodius, - Skopje

MANDATORY VS.VOLUNTARY MEDIATION IN THEORY AND PRACTICE IN REPUBLIC OF MACEDONIA

Abstract: The aim of this paper is to confront the two mainstream views on mandatory vs.voluntary use of mediation as an out of court dispute resolution. In order to maintain the the academic level of the paper in the first part the term mediation will be defined, thus making the difference between mediation and the other alternative dispute resolution mechanisms. In this part maintaining the scientific objectivity some arguments pro and contra will be presented in favour of the two confronting concepts.

The second part of the paper focuses on theoretical and legal framework of mediation in an regional context, since the legislation of mediation has specifics in every country. In order to maintain broader objectivity of the legal framework having in mind that most of the countries in Europe want to become members of the European Union, the legislation concerning mediation will be discussed in the context of mediation in the European Union directives.

The third part concerns the use of mediation in practice, and how the concept works when the parties can use to follow mediation process, with or without obligation to use it. Since mediation can be used in various dispute resolution some data is analyzed in Republic of Macedonia as a focus of this paper. At the end of the paper the conclusions are presented on the basis of the argumentation and the practice of mediation, with notes on how to improve the mediation procedure and usage in the future.

Key words: mediation, mandatory mediation, voluntary mediation.

*Елеонора Дељанин,
Магистрант на Правниот факултет „Јустинијан Први”
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје*

ИСЧЕЗНАТИ ЛИЦА И СОЦИЈАЛНА ИСКЛУЧЕНОСТ: ПРОЦЕСИТЕ И ПРЕДИЗВИЦИТЕ НА ПОЛИЦИСКАТА ИСТРАГА

Анстракт: Континуираниот пораст на бројот на пријавените исчезнати лица привлече поголем интерес на јавноста, како и на полицијата, чија работа во оваа област се зголемува. Секој може да пријави исчезнување на лицето во полиција ако постои оправдана опасност од нешто што му се случува или ако постои загриженост во врска со животот и здравјето на лицето (добросостојбата на тоа лице). На прашањето што е она кое ги покренува ваквите неприродни настани, реално тешко е да се даде еден единствен и коректен одговор. Постојат повеќе фактори кои заземаат улога и истите наоѓаат корени во различни области. Имено, поаѓајќи од принципот на конзистентност на правниот систем, кој меѓу другото претпоставува прецизни нормативни решенија, Министерството за внатрешни работи сè уште нема пристапено кон допрецизирање на одредбата од Законот за полиција со кои се уредува потрага и пронаоѓање на исчезнати лица. Ни терминот „исчезнати лица“ нема сопствена концептуализација во ниту една од постојните регулативи во рамките на полициското законодавство во Република Македонија, што исто така влијае на почетокот на потрагата по исчезнато лице. Потребен е едуциран кадар кој стекнал потребни мултидисциплинарни знаења, компетенции и кои стекнале одредени вештини за решавање на конкретни практични проблеми, како што сеслучај на исчезнато лице. Основната цел на авторот е да се проучи нормативната рамка за функционирање на една од клучните институции на безбедносниот систем и во тој правец да се добијат теоретски сознанија за почитување на владеењето на правото во оваа област. Правната рамка претставува гаранција за заштита на човековите слободи и права, за развојот на демократијата и напредокот на заедницата. Истовремено, таа е гаранција за професионализацијата во секојдневното работење на полициските службеници особено во односите со заедницата. Доследното и целосното почитување на правната рамка ќе овозможи јакнење на довербата на граѓаните во полицискиот сервис.

Клучни зборови: исчезнати лица, истрага, полиција, закон, владеење на правото, човекови слободи и права.

Eleonora Deljanin

MPhil at the Faculty of Law "Iustinianus Primus" in Skopje, Republic of Macedonia at Ss. Cyril and Methodius University

MISSING PERSONS AND SOCIAL EXCLUSION: THE PROCESSES AND CHALLENGES OF POLICE INVESTIGATION

Abstract: The continual growth of the number of the reported missing persons has taken more interest of the public, as well as the police, whose work in this area is increasing. Anyone can report the disappearance of a person to the police if there is a justified danger of something that happens to the person or if there is a concern about the person's life and health (the well-being of that person). On the question of what is causing such unnatural events, it is quite difficult to give a single and correct answer. There are several factors that play a role and they find roots in different areas. This is confirmed by the criminal practice so far, and on this basis I can also speak of the dark number of crimes in the population of missing persons. Namely, starting from the principle of consistency of the legal system, which, among other things, presupposes precise normative solutions, the Ministry of Internal Affairs has not yet come to the precise definition of the provision of the Law on Police regulating the search and finding of missing persons. The term 'missing person' has no conceptualisation of its own in any of the existing regulations within the police legislature in the Republic of Macedonia, which also impacts the start of the search for a missing person. It needs educated staff which acquired necessary multidisciplinary knowledge, competences and which acquired certain skills for solving specific practical issue, such as the case of a missing person. The main aim of the author is to study the normative framework for the functioning of one of the key institutions of the security system in that direction to gain theoretical insights for respecting the rule of law in this area. The legal framework is a guarantee for the protection of human rights, democracy development and progress of the community. At the same time, it is a guarantee of professionalism in daily work of police officers, particularly in relations with the community. Consistent and full respect for the legal framework to allow strengthening of citizens' trust in the police service .

Key words: Missing person, Investigation, Police, Law, Rule of law, human rights and law.

*Проф. д-р Ангел Ристов
Вонреден професор, Правен факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје*

ЗАШТИТАТА НА ДОВЕРИТЕЛИТЕ ВО МАКЕДОНСКОТО НАСЛЕДНО ПРАВО: ДЕКОР ИЛИ ЧЕКОР КОН ВЛАДЕЕЊЕТО НА ПРАВОТО

Апстракт: Македонското наследноправно законодавство, повеќе од седум децении, од неговото востановување до денес, нема претрпено поголеми реформи. Тоа е причината поради која постојното наследно право, во голема мера, се базира на принципите и решенијата од поранешниот социјалистички правен поредок и покрај промените во економскиот, правниот и политичкиот систем. Во услови на пазарна економија кога приватната сопственост има сè поголемо значење, ваквите решенија создаваат големи проблеми во практиката и во сферата на наследувањето. Старите решенија и правните празнини ја усложнуваат постапката за намиравање на доверителите и извршителите, создавајќи правна несигурност и дополнителни финансиски трошоци за доверителите. И покрај тоа што науката и законодавецот превземаат чекори кон надминување на ваквите состојби евидентна е потребата од донесување на системски решенија во сферата на материјалното и процесното право со цел да се надминат проблемите во практиката поврзани со наследувањето на обврските и нивното намиравање. И покрај тоа што во Законот за сопственост и други стварни права од 2001 година се предвидени одредби за заштита на доверителите кога должникот ќе умре, тие во практиката никогаш не живеаа. Во својата повеќегодишна работа Комисијата за наследно право изготви шест работни верзии на Нацртот на Книга 4 – Наследноправни односи, предвидувајќи бројни реформи во насока на подобрување на законската регулатива за надминување на постојните проблеми. Една од клучните реформи е подобрувањето на правната заштита на доверителите во наследувањето. Сепак, и покрај овие напори и предлози на науката летаргијата на законодавецот и понатаму продолжува. Дали ќе биде донесен Граѓанскиот законик останува да покаже иднината и заложбите на државата која сеуште, барем формалноправно, не се откажува од овој значаен проект. Се дотогаш, старите решенија и правните празнини во наследното законодавство и понатаму остануваат да ја усложнуваат постапката за

намирување на доверителите, отежнувајќи ја работата на извршителите, создавајќи правна несигурност и дополнителни финансиски трошоци за доверителите. Останува отворено прашањето дали одредени парцијални решенија во законодавството, како што е тоа случајот со одредбите од чл. 30 од Законот за извршувањето ќе ги решат проблемите на доверителите и извршителите. Дали се само декор или чекор кон почитување на законите и владеењето на правото, одговорот најдобро го знаат граѓаните.

Клучни зборови:наследно право, наследување обврски, заштита на доверителите.

Angel Ristov, PhD

Associate Professor, Faculty of Law "Iustinianus Primus"

University of Ss. Cyril and Methodius, - Skopje

PROTECTION OF THE CREDITORS IN MACEDONIAN INHERITANCE LAW: DECOR OR STEP FOR RULE OF LAW

Abstract: The Macedonian Inheritance Law legislation has not undergone major reforms for more than seven decades, since its inception. This is the reason why the existing Inheritance Law is largely based on the principles and solutions of the former socialist legal order, despite the changes in the economic, legal and political system. In a free market economy where private property is increasingly important, such solutions create major problems in practice and in the field of inheritance. Old solutions and legal gaps complicate the procedure for settling creditors and enforcement agents, creating legal uncertainty and additional financial costs for creditors. Although science and the legislator take steps to overcome such situations, the need for adopting systemic solutions in the sphere of substantive and procedural law is evident in order to overcome the problems in the practice related to the inheritance of obligations and their settlement. Although the provisions of the Law on Property and Other Real Rights from 2001 stipulate provisions for the protection of creditors when the debtor dies, in practice they have never been "alive". In its several years of work, the Inheritance Law Commission has drafted six working versions of the Draft Book 4 - Inheritance Relations, envisaging numerous reforms aimed at improving the legislation to overcome the existing problems. One of the key reforms is improving the legal protection of the creditors in the inheritance. However, despite these efforts and suggestions of science, the lethargy of the legislator continues. Whether the Civil Code remains to be adopted in the future depends on the Legislator. According to the proclaimed efforts of the State it still, at least formally legal, does not give up from this important project. Until then, old solutions and legal gaps in inheritance legislation continue to complicate the procedure for settling creditors, making it harder for them creating legal uncertainty and additional financial costs. The question remains open whether certain partial solutions in the legislation, as is the case with the provisions of Art. 30 of the Law on Enforcement, will solve the problems of creditors and enforcement agents. Whether they are just a decor or a step towards respecting the laws and the rule of law, the citizens know the answer best.

Key words: hereditary right, inheritance obligations, protection of creditors.